Türkmenistanyň Merkezi banky
Центральный банк Туркменистана
Central bank of Turkmenistan

BANK HABARLARY
БАНКОВСКИЙ ВЕСТНИК
BANKING BULLETIN

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna
на 1 ноября 2024 года
November 1, 2024

Aşgabat 2024

Mazmuny / Содержание

HABARLAR / НОВОСТИ /NEWS

GARAŞSYZ, HEMIŞELIK BITARAP TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINE WE ÄHLI HALKYNA
3

GARAŞSYZ, HEMIŞELIK BITARAP TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI HORMATLY SERDAR BERDIMUHAMEDOWA TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINIŇ ÝÜZLENMESI
5

TÜRKMENISTANYŇ MILLI PULY — MANADYŇ DOLANYŞYGA GIRIZILMEGINIŇ 31 ÝYLLYGYNA BAGYŞLANYP YLMY-AMALY MASLAHAT GEÇIRILDI
7

BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINIŇ ARASYNDA «MILLI YKDYSADYÝETIMIZIŇ HÄZIRKI ZAMAN ÖZGERTMELERI» ATLY ZEHIN BÄSLEŞIGI GEÇIRILDI
9

SELJERIŞ MAKALALARY / АНАЛИТИЧЕСКИЕ СТАТЬИ

MANADYŇ YKDYSADY ÖSÜŞDÄKI ORNY
11

TÜRKMENISTANDA SANLY BANK HYZMATLARYŇ ULGAMY
15

BANKYŇ DÖWREBAP HYZMATLARY
17

SELJERIŞ MAGLUMATLARY
АНАЛИТИЧЕСКИЕ МАТЕРИАЛЫ / ANALYTICAL MATERIALS

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI
ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ ТУРКМЕНИСТАНА
DEVELOPMENT TRENDS OF THE BANKING SYSTEM OF TURKMENISTAN
22

TABLISALAR / ТАБЛИЦЫ / TABLES
24

GARAŞSYZ, HEMIŞELIK BITARAP TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINE WE ÄHLI HALKYNA

Eziz watandaşlar!

Hormatly bank ulgamynyň işgärleri!

Sizi Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwrüniň ykdysady ösüşleriniň we ajaýyp üstünlikleriniň aýdyň nyşany bolan Türkmenistanyň milli pul birliginiň - manadymyzyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygy bilen tüýs ýürekden gutlaýaryn!

Milli manadymyzyň dolanyşyga girizilmegi ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň sazlaşykly ösmegi, kadaly pul dolanyşygynyň we ýeke-täk döwlet pul-karz syýasatynyň netijeli alnyp barylmagy üçin zerur bolan amatly şertleri döretdi. Pul-karz syýasatynyň strategik ugurlary pul dolanşygynyň durnuklylygyny, durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmekden, ilatyň maddy hal-ýagdaýyny has-da gowulandyrmakdan, milli ykdysadyýetiň bäsdeşlige ukyplylygyny pugtalandyrmakdan, bank ulgamynyň halkara maliýe bazarlaryna utgaşykly goşulyşmagy üçin amatly makroykdysady şertleri döretmekden ybaratdyr. Bu baş maksada ýetmekde bazar ykdysadyýetiniň wajyp düzüm bölegi bolan bank ulgamynyň ähmiýeti örän uludyr.

Ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň möhüm ugry bolan bank ulgamy çalt depginler bilen ösýän ulgamlaryň birine öwrüldi. Ulgama sanly tehnologiýalary giňden ornaşdyrmagyň, töwekgelçilikleri we maýalary dolandyrmagyň netijeli usullaryny ýokarlandyrmagyň, korporatiw dolandyryş ulgamyny ösdürmegiň, işewürlik ýagdaýlaryny kämilleşdirmegiň, bankyň girdejisini we düşewüntliligini artdyrmagyň esasynda durnukly ösüşi üpjün etmek geljek üçin möhüm wezipeleriň biridir. Kabul edilýän milli maksatnamalarymyzyň üstünlikli durmuşa geçirilmegi halkara derejede-de öz aýdyň beýanyny tapýar. Ata Watanymyzyň durnukly ykdysady ösüşine halkara guramalar tarapyndan oňyn baha berilýär.

Hormatly bank ulgamynyň işgärleri!

Häzirki döwürde ýurdumyzda bank işini kadalaşdyrýan kanunçylyk namalaryny halkara ölçeglere laýyk getirmek boýunça netijeli işler dowam etdirilýär. Döwrüň talaplary esasynda bank hyzmatlary hem kämilleşýär. Hasaplaşyklary, serişdeleriň dolanyşygyny çaltlandyrmak, howpsuz, tölegleri çalt geçirýän galtaşyksyz tehnologiýalary ulanýan döwrebap hyzmatlary ornaşdyrmak maksady bilen, elektron tölegler ulgamynyň gerimi giňeldilýär.

Ulgama sanly tehnologiýalary ornaşdyrmak arkaly has köp zähmeti talap edýän işler awtomatlaşdyrylyp, maliýe we ykdysadyýet ulgamynyň işiniň tizligi artdyrylýar, edilýän hyzmatlaryň gerimi giňeldilýär, netijeliligi, hili gowulandyrylýar. Şeýle hem milli manadymyzyň ykdysadyýetde dolanyşygy kämilleşýär, tiz pul dolanyşygynyň bolmagy esasynda ykdysadyýetde täze önümçilikleriň sany artýar. Ilatyň maliýe sowatlylygyny ýokarlandyrmak ugrunda netijeli işler alnyp barylýar. Bank ulgamynyň işgärleriniň hünär derejeleri yzygiderli kämilleşdirilýär.

Ýurdumyzyň ygtyýarly karz edaralary tarapyndan Türkmenistanyň daşary ykdysady gatnaşyklaryny ösdürmek babatda kabul edilen maksatnamalary durmuşa geçirmek bilen bagly maýa goýum taslamalary uzak we orta möhlete çekilen serişdeleriň hasabyna maliýeleşdirilýär. Bu işlere daşary ýurt maliýe guramalary işjeň çekilýär. Ata Watanymyzy durmuş-ykdysady taýdan ösdürmek, jemi içerki önümiň jan başyna düşýän möçberi babatda Türkmenistan dünýäde ýokary girdejili ýurtlaryň ortaça derejesine ýetdi. Bu bolsa amala aşyrylýan pul-karz, salgyt, býujet, nyrh emele getiriş, maýa goýum syýasatynyň netijelidiginiň anyk görkezijisidir. Bu ugurda

gazylan netijeleri Halkara pul gaznasy, Bütindünýä banky we beýleki abraýly halkara guramalar tassyklaýar.

Biz geljekde-de ýurdumyzyň pul-karz syýasatyny yzygiderli kämilleşdirmäge, milli ykdysadyýetimiziň önümçilik maksatly ugurlaryny ösdürmäge gönükdirilýän karz serişdeleriniň möçberini artdyrmaga, kiçi önümçilikleri höweslendirmäge, ilat üçin karz-maliýe serişdeleriniň möçberini köpeltmäge, karz göterimleriniň mundan beýläk-de elýeterli bolmagyny gazanmaga, bank hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrmaga, halkara maliýe guramalary bilen netijeli hyzmatdaşlygy ösdürmäge, täze innowasion tehnologiýalary giňden ornaşdyrmaga aýratyn üns bereris.

Eziz watandaşlar!

Hormatly bank ulgamynyň işgärleri!

Sizi Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistanyň milli pul birligi bolan manadyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygy bilen ýene-de bir gezek tüýs ýürekden gutlaýaryn. Size berk jan saglyk, maşgala abadançylygyny, asuda we bagtyýar durmuş, berkarar döwletimizi mundan beýläk-de ösdürmek ugrunda alyp barýan işleriňizde uly üstünlikleri arzuw edýärin.

Türkmenistanyň Prezidenti
Serdar BERDIMUHAMEDOW.

GARAŞSYZ, HEMIŞELIK BITARAP TÜRKMENISTANYŇ PREZIDENTI HORMATLY SERDAR BERDIMUHAMEDOWA TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINIŇ ÝÜZLENMESI

Çuňňur hormatlanylýan Türkmenistanyň Prezidenti!

Sizi Türkmenistanyň milli manadynyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygy bilen tüýs ýürekden gutlaýarys! Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistanyň bank ulgamynyň işgärlerine we ähli halkyna iberen çuňňur many-mazmuna ýugrulan Gutlagyňyz üçin Size tüýs ýürekden sagbolsun aýdýarys.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe Siziň parasatly baştutanlygyňyzda ykdysadyýetiň beýleki pudaklary bilen bir hatarda, ýurdumyzyň bank ulgamynda hem uly üstünlikler gazanylýar, ýeke-täk döwlet pul-karz syýasaty netijeli alnyp barylýar. Siziň çuňňur oýlanyşykly ykdysady syýasatyňyz esasynda «Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» ýylynda hem bu ugurda ägirt uly işler amala aşyrylýar, öňde goýlan beýik maksatlara ýetilýär.

Arkadagly Gahryman Serdarymyz!

Siziň parasatly baştutanlygyňyzda ýurdumyzyň ähli pudaklaryna sanly tehnologiýalary, dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň tejribesini we täzeçil usullaryny ornaşdyrmak, milli töleg ulgamyny yzygiderli kämilleşdirmek, sanly bank hyzmatlarynyň görnüşlerini artdyrmak, banklaryň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmak işleri üstünlikli durmuşa geçirilýär. Bank işiniň dürli ugurlaryny döwrebaplaşdyrmak, nagt däl hasaplaşyklary kämilleşdirmek, sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda», «Halkbank terminal», «Overdraft», «Sanly kart», «Sanly karz», «Sanly töleg», «Menzilara bank», «VISA Virtual», «Cash back» höweslendiriş hyzmaty ýaly bank hyzmatlaryny giňden ornaşdyrmakda netijeli işler alnyp barylýar.

Halkara tölegleri amala aşyrmak üçin onlaýn görnüşinde ýüzlenmäge, daşary ýurtlaryň ýokary okuw mekdeplerinde okaýan hem-de ýurdumyzyň çäginden daşarda saglygynyň barlanylmagy we bejerilmegi zerur bolan raýatlarymyz üçin milli puly daşary ýurt puluna çalyşmaga, şol sanda halkara «VISA» we «MasterCard» bank kart hasaplaryny onlaýn görnüşde doldurmaga mümkinçilik berýän sanly töleg ulgamlary işe girizildi. Şeýle hem hödürlenilýän hyzmatlaryň sanyny artdyrmak, internetiň üsti bilen tölegleri geçirmek, bank kartlarynyň howpsuzlygyny üpjün etmek hem-de tölegleri geçirmek bilen bagly töwekgelçilikleri peseltmek maksady bilen Türkmenistanyň Döwlet daşary ykdysady iş banky tarapyndan «VISA Virtual» bank karty ulanyşa girizildi. Milli karz edaralarynyň işini kämilleşdirmek, erkin pul serişdelerini netijeli dolanyşyga çekmek, ulgama sanly tehnologiýalary giňden ornaşdyrmak, hasaplaşyklaryň döwrebap we ygtybarly usullaryny ösdürmek, ulgamlaýyn innowasion ösüşi üpjün etmek boýunça uly üstünlikler gazanylýar.

Sarpasy belent Prezidentimiz!

Ýurdumyzyň bank ulgamynyň işi yzygiderli kämilleşdirilýär, raýatlara hödürlenilýän hyzmatlar ulgamyna dünýä tejribesini, öňdebaryjy usullary we täze tehnologiýalary ornaşdyrmak, ýerine ýetirilýän hyzmatlaryň hilini has-da ýokarlandyrmak maksady bilen, banklaryň täze, häzirki zaman binalary gurulýar, maddy-enjamlaýyn binýady yzygiderli pugtalandyrylýar. Siziň ak pata bermegiňizde geçen ýylyň iýunynda Köpetdagyň eteginde bina edilen, döwrüň iň ýokary ýaşaýyş

medeniýetini üpjün etmäge hyzmat etjek we durmuşyň ähli ugurlaryny gurşap alýan binalardyr desgalaryň hatarynda Arkadag şäheriniň Merkezi banky, Arkadag şäheriniň «Daýhanbank», «Türkmenistan» döwlet täjirçilik hem-de «Halkbank», «Senagat» paýdarlar täjirçilik banklary täze şäheriň bank ulgamyny emele getirýär. Munuň özi Siziň ýurdumyzyň bank ulgamynyň has-da netijeli işlemegi babatda edýän tagallalaryňyzyň aýdyň beýanydyr.

Çuňňur hormatlanylýan Prezidentimiz!

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe milli ykdysadyýetimiziň uzak möhletleýin durnukly ösüşini üpjün etmekde ykdysadyýetiň maliýe böleginiň we pul-karz syýasatynyň kämilleşdirilmegi, milli puluň hümmetiniň berkidilmegi möhüm ähmiýete eýedir. «Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmegiň 2011–2030-njy ýyllar üçin Döwlet maksatnamasyna», «Türkmenistanda 2019–2025-nji ýyllarda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsiýasyna» hem-de «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022–2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasyna» laýyklykda, bank ulgamyny ösdürmek, bank işjeňliginiň kadalaşdyryjy-hukuk binýadyny döwrebaplaşdyrmak, sanly bank hyzmatlarynyň görnüşlerini giňeltmek we hilini has-da ýokarlandyrmak babatda maksatnamalaýyn işler alnyp barylýar. Ýokary amatlyklary bolan ýaşaýyş jaýlaryny satyn almak üçin berilýän ýeňillikli karzlaryň, sarp ediş karzlarynyň, ýaş maşgalalara olaryň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak üçin berilýän ýeňillikli karzlaryň möçberini yzygiderli artdyrmak, töleg ulgamyny kämilleşdirmek boýunça uly işler durmuşa geçirilýär.

Belent mertebeli Prezidentimiz!

Türkmenistanyň bank ulgamynyň işgärleriniň netijeli işlemegi üçin döredýän ähli şertleriňiz hem-de mähirli Gutlagyňyz üçin Size ýene-de bir gezek tüýs ýüregimizden sagbolsun aýdýarys. Türkmenistanyň halkara maliýe derejesini pugtalandyrmak we abraýyny ýokarlandyrmak, bank ulgamynyň innowasion häsiýetli ösüşini üpjün etmek, halkara maliýe guramalary, sebitleýin ösüş banklary bilen hyzmatdaşlygy has-da giňeltmek, ykdysady taýdan ähmiýetli pudaklary karzlaşdyrmagy kämilleşdirmek maksady bilen, Halkara pul gaznasy, Bütindünýä banky, Aziýanyň Ösüş banky, Yslam ösüş banky, Ýewropanyň Täzeleniş we ösüş banky ýaly abraýly halkara maliýe guramalary hem-de «Fitch Ratings» halkara reýting agentligi bilen özara bähbitli hyzmatdaşlygy ösdürmek boýunça öňde goýlan wezipeleri üstünlikli amala aşyrmakda gujur-gaýratymyzy gaýgyrmajakdygymyza ynandyrýarys. Siziň janyňyz sag, ömrüňiz uzak, belent başyňyz aman bolsun, il-ýurt bähbitli, umumadamzat ähmiýetli alyp barýan tutumly işleriňiz mundan beýläk-de rowaç bolsun!

Sizi çuňňur hormatlamak bilen,

Türkmenistanyň bank ulgamynyň işgärleri.

TÜRKMENISTANYŇ MILLI PULY — MANADYŇ DOLANYŞYGA GIRIZILMEGINIŇ 31 ÝYLLYGYNA BAGYŞLANYP YLMY-AMALY MASLAHAT GEÇIRILDI

2024-nji ýylyň 1-nji noýabrynda Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynda türkmen manadynyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygyna bagyşlanan «Türkmen manady ýurdumyzyň durnukly ösüşiniň nyşanydyr» atly ylmy-amaly maslahat geçirildi.

Oňa döwlet hem-de paýdarlar täjirçilik banklarynyň, maliýe-ykdysadyýet toplumynyň ýolbaşçylary we hünärmenleri, ugurdaş ýokary okuw mekdepleriniň professor-mugallymlary, talyplar, köpçülikleýin habar beriş serişdeleriniň wekilleri gatnaşdylar. Maslahatyň gün tertibine milli manadyň dolanyşyga girizilmegi netijesinde ýurdumyzda gazanylýan ykdysady üstünlikler, milli pul-karz syýasatynyň durmuşa geçirilişi, bank ulgamyna sanly tehnologiýalaryň ornaşdyrylmagy arkaly döwrebap bank hyzmatlarynyň ýola goýulmagy, elektron tölegler ulgamynyň kämilleşdirilmegi, halkara maliýe düzümleri bilen hyzmatdaşlyk ýaly meseleler girizildi.

Hormatly Prezidentimiziň şanly sene mynasybetli bank işgärlerine iberen Gutlagynda milli manadymyzyň dolanyşyga girizilmeginiň ykdysadyýetimiziň sazlaşykly ösmegi, kadaly pul dolanyşygynyň we ýeke-täk döwlet pul-karz syýasatynyň netijeli alnyp barylmagy üçin zerur bolan amatly şertleri döredendigi bellenilýär. Döwlet Baştutanymyzyň nygtaýşy ýaly, pul-karz syýasatynyň strategik ugurlary pul dolanyşygynyň durnuklylygyny, durnukly ykdysady ösüşi üpjün etmekden, ilatyň maddy hal-ýagdaýyny has-da gowulandyrmakdan, milli ykdysadyýetiň bäsdeşlige ukyplylygyny pugtalandyrmakdan, bank ulgamynyň halkara maliýe bazarlaryna utgaşykly goşulyşmagy üçin amatly makroykdysady şertleri döretmekden ybaratdyr.

Häzirki wagtda Türkmenistany durmuş-ykdysady taýdan ösdürmäge gönükdirilen, orta we uzak möhletlere niýetlenen toplumlaýyn milli maksatnamalar — «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022 - 2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasy», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022 - 2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasy», «Türkmenistanyň Prezidentiniň obalaryň, şäherçeleriň, etraplardaky şäherleriň we etrap merkezleriniň ilatynyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini özgertmek boýunça 2028-nji ýyla çenli döwür üçin Milli maksatnamasy», «Türkmenistany 2024-nji ýylda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň we maýa goýum Maksatnamasy» üstünlikli durmuşa geçirilýär.

Bank ulgamyny kämilleşdir- mek boýunça döwlet maksatna-
masynda kesgitlenen çäreleriň çäklerinde bank amallarynyň
täze görnüşlerini girizmek we innowasion tehnologiýalary or-
naşdyrmak, telekeçilik işleriniň dolandyrylyşyny kämilleşdir-
mek, ipoteka karzlaşdyrylyşyny ösdürmek, banklaryň maliýe
hasabatlylygyny halkara stan- dartlaryň derejesine çykarmak,
ulgamyň işgärleriniň hünär de rejesini ýokarlandyrmak
boýunça anyk çäreler görülýär. Bellenilişi ýaly, ýurdumyzda
maýa goýum işjeňligini ýokar- landyrmak, daşary döwletleriň
we türkmen telekeçileriniň maýa goýumlaryny çekmek
üçin amatly şertleri döretmek, möhüm, strategik ähmiýetli
iri taslamalary amala aşyrmak maksady bilen, ýaşaýyş-jaý
karzlarynyň möçberini artdyr- mak ykdysady ösüşiň möhüm
ugurlarynyň biri bolup durýar.

Daşary ýurtlar bilen maliýe borçnamalaryny öz wagtynda
ýerine ýetirmek ýurdumyz- da maýa goýum syýasatynyň
netijeli häsiýete eýediginiň es- asy görkezijileriniň biri bolup
durýar. Şunuň bilen baglylyk- da, Türkmenistan maýa goýum
mümkinçiliklerini üstünlikli durmuşa geçirmek boýunça ha-
lkara söwda hyzmatdaşlygynyň giňeldilmegine, birek-birege hor-
mat goýmak, deňhukuklylyk, ynanyşmak ýörelgeleri esasynda
ýola goýulýan gatnaşyklaryň ös- dürilmegine örän jogapkärçilikli
çemeleşýär. Gahryman Arkada- gymyz tarapyndan bu ulgamda
öňe sürlen başlangyçlar häzirki wagtda hormatly Prezidentimiz
tarapyndan üstünlikli durmuşa geçirilýär. Maýa goýum işini
kämilleşdirmek üçin ähli zerur şertler döredilýär. Türkmenis-
tanyň maliýe-bank ulgamynda gazanýan üstünlikleriniň abraýly
maliýe edaralary tarapyndan birnäçe gezek tassyklanandy-
gyny nygtamak gerek.

Maslahata gatnaşyjylar ne- tijeli dialogyň, ykdysady ul-
gamda ikitaraplaýyn gatnaşyk- laryň täze ýollaryny gözleme-
giň Türkmenistanyň halkara giňişlikde gyzyklanma bildirýän
ähli hyzmatdaşlar, şol sanda iri maliýe düzümleri bilen özara
bähbiti gatnaşyklarynyň esasy bolup durýandygyny bellediler.
Bank ulgamy üçin hünärmen- leri taýýarlamak maksady bilen, ýaşlara döwrebap bilim bermek we geljekki ykdysatçylary ýetişdirmek babatda-da ähli mümkinçilikler döredilýär. Maslahata gatnaşyjylar bu ulgamyň işgärleriniň öňünde durýan wezipeler barada aýtmak bilen, türkmen manadynyň töleg serişdesi hökmünde işjeň dolanyşygyny üpjün etmegiň, iri dünýä banklarynyň tejribesini özleşdirmegiň, maliýe ulgamynda halkara dolandyryş usullaryny ornaşdyrmagyň aýratyn ähmiýete eýedigini bellediler. Ylmy-amaly maslahatyň ahyrynda oňa gatnaşyjylar hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedowyň adyna Ýüzlenme kabul edip, öňde goýlan wezipeleri üstünlikli ýerine ýetirmek üçin geljekde-de yhlasly zähmet çekjekdiklerine ynandyrdylar.

Şanly sene mynasybetli «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynyň eýwanynda sergi guraldy. Onda Garaşsyzlyk ýyllarynda gymmat bahaly metallardan ýasalan ýadygärlik teňňeler, milli şaý-sepler görkezildi.

TMB-niň Ylmy-önümçilik geňeşi

BANK ULGAMYNYŇ IŞGÄRLERINIŇ ARASYNDA «MILLI YKDYSADYÝETIMIZIŇ HÄZIRKI ZAMAN ÖZGERTMELERI»ATLY ZEHIN BÄSLEŞIGI GEÇIRILDI

2024-nji ýylyň 28-nji oktýabrynda paýtagtymyzyň «Gülzaman» toý mekanynda Türkmenistanyň milli puly - manadyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygy mynasybetli bank ulgamynyň işgärleriniň arasynda «Milli ykdysadyýetimiziň häzirki zaman özgertmeleri» atly zehin bäsleşigi tapgyry geçirildi.

Geçirilen bäsleşigiň maksady bank işgärleriniň hünär taýdan taýýarlyklaryny, akyl başarnyklaryny ýokarlandyrmak hem-de zehinlileri öňe çykarmak we höweslendirmek bolup durýar.

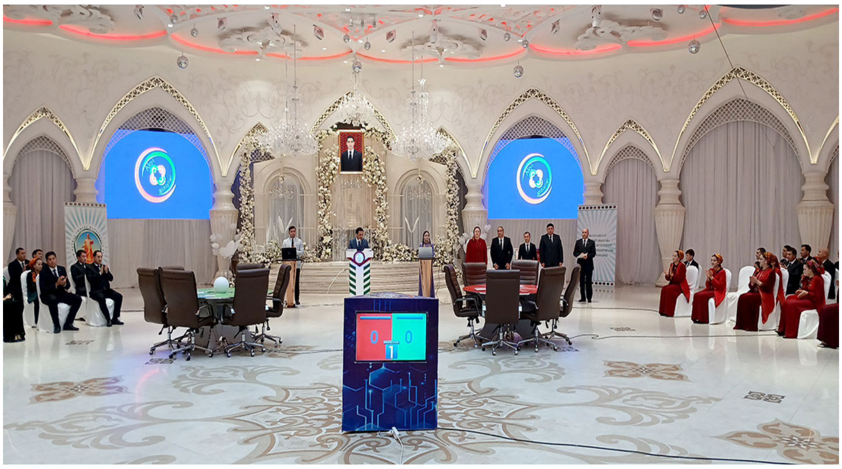

Bäsleşik iki tapgyrda geçirildi. Birinji tapgyrda şu ýylyň oktýabr aýynyň 1-15-nji seneleri aralygynda Arkadag şäherinde hem-de Ahal, Balkan, Daşoguz, Lebap we Mary welaýatlarynda geçirilen bäsleşiklerde 1-nji orna mynasyp bolan toparlar öz aralarynda öňdebaryjy orunlar üçin bäsleşdiler.

Oňa gatnaşanlar Hormatly Prezidentimiziň alyp barýan içeri we daşary syýasaty netijesinde milli ykdysadyýetimiziň häzirki zaman özgertmeleri, ykdysadyýet, maliýe we bank ulgamynda degişli kabul edilen maksatnamalar, kadalaşdyryjy hukuknamalara laýyklykda alnyp barylýan işler barada aýratyn bellenildi. Çekeleşikli geçen bäsleşigiň netijesinde 1-nji orna Türkmenistanyň «Halkbank» paýdarlar täjirçilik bankynyň Ak bugdaý şahamçasy, 2-nji orna Arkadag şäheriniň Merkezi banky, Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjirçilik bankynyň Balkan welaýatyndaky şahamçasy mynasyp boldy.

Ikinji tapgyr ýurdumyzyň bank ulgamynyň Aşgabat şäherinde ýerleşýän merkezi edaralarynyň arasynda geçirildi. Onda 1-nji orny Türkmen-türk paýdarlar täjirçilik banky, 2-nji orny Türkmenistanyň «Türkmenistan» döwlet täjirçilik banky, 3-nji orny bolsa Türkmenistanyň Merkezi banky eýeledi. Ýeňiji bolanlara bäsleşigiň gymmatbahaly sowgatlary gowşuryldy.

TMB-niň Ylmy-önümçilik geňeşi

SELJERIŞ MAKALALARY

MANADYŇ YKDYSADY ÖSÜŞDÄKI ORNY

Milli ykdysadyýetimiziň bazar gatnaşyklaryna yzygiderli we tapgyrlaýyn esasda geçirilip, şunda, öňi bilen, ähli gurallaryň, aýratynda, maliýe-salgyt, pul-karz, baha, maýa goýum syýasatynyň has işjeň häsiýete eýe bolmagy döwrüň talaby hökmünde öňe çykýar.

Hormatly Prezidentimiz Serdar Berdimuhamedow bu barada: «Ähli ösüşleriň badalgasy bolan maýa goýum işjeňligini artdyrmak, milli maliýe ulgamynyň işini dünýä standartlarynyň talabyna görä ösdürmek, daşary ýurt hemde milli maýa goýum mümkinçiliklerini ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň iň möhüm pudaklaryna gönükdirmek baradaky tagallalary ýokarlandyrmagy ösüşiň täze tapgyrynyň zerurlygy hasap edýärin» diýip belleýär.

Hakykatdan hem, hormatly Prezidentimiziň adalatly belleýşi ýaly ösüşiň täze döwründe ykdysady syýasaty we onuň düzüm bölegi bolan maliýe pul-karz we maýa goýum syýasatyny dünýäniň ösen döwletleriniň baý tejribesini öwrenip, milli ösüş aýratynlyklarymyzy göz öňünde tutup ösdürmeli we kämilleşdirmeli. Sebäbi, ýokary netijeli, döwrebap ykdysady syýasatyň işlenip düzülmegi ähli gurallaryň işjeňlik derejesini ýokarlandyrmak bilen, milli pulumyzyň hümmetine özüniň oňaýly täsirini ýetirer we beýleki makroykdysady görkezijileriň ösüşini üpjün eder.

Ykdysady gurallaryň arasynda biziň milli buýsanjymyz bolan manada aýratyn orun degişlidir. Şonuň üçin hem 1993-nji ýylyň 1-nji noýabrynda Türkmenistanyň pul birligi bolan manadyň dolanyşyga girizilmegi aýratyn bellenilmäge mynasypdyr. Sebäbi milli pulumyzyň dolanyşyga girizilmegi bilen, ýurdumyz diňe bir özüniň syýasy garaşsyzlygyna eýe bolman, sözüň doly manysynda ykdysady garaşsyzlygyny hem gazandy. Manat ykdysady ösüşe has güýçli täsir edýän ykjam guraldyr. Şondan ugur alyp manadyň ýurtda hereket edýän kada-kanuna laýyklykda dolanyşygyny ýola goýmaklygyň hemişe üns merkezinde bolmagy möhümdir. Aýratynam, manadyň hümmetiniň, onuň satyn alyp bilijilik ukybynyň ýokary bolmagy bilen bagly meseleleriň üstünlikli çözülmegi zerurdyr. Bu meseläniň üstünlikli çözülmegi köp derejede maýa goýum syýasatynyň işjeňligine baglydyr. Şonuň üçin hem hormatly Prezidentimiz maýa goýum işini hemişe üns merkezinde saklaýar we ýokary netijeli çözgütleri kabul edýär. Munuň aýdyň mysalyny ýurdumyzyň ykdysadyýetine goýulýan maýa goýumlarynyň yzygiderli artyşyndan hem görmek bolýar. Diňe 2024-nji ýylda maliýeleşdirmegiň ähli çeşmeleriniň hasabyna ýurdumyzyň ykdysadyýetine goýulmagy meýilleşdirilýän maýa goýumlaryň möçberi 38,5 mlrd. manada deň bolar, onuň 67,8 göterimi önümçilige 32,2 göterimi bolsa durmuş ugruna gönükdirilendir. Şeýlelikde, ýurdumyzda ýerli serişdelerden öndürilýän önümleriň mukdary köpeler, hili ýokarlanar, eksport mümkinçiligimiz artar, ilatyň iş üpjünçiligi gowulanar, satyn alyp bilijilik ukyby talabalaýyk getiriler. Munuň özi ahyrky netijede milli pulumyzyň hümmetine oňaýly täsir eder we ýurdumyzyň durnukly ösüşine amatly şert döreder.

Ýurdumyzda alnyp barylýan bitewi pul-karz syýasatynyň netijesinde milli pulumyzyň hümmetiniň durnukly derejede saklanylmagyny gazanmak, ykdysadyýeti pul serişdeleri bilen üpjün etmek, pul dolanyşygynyň netijeliligini ýokarlandyrmak ileri tutulýan ugurlardyr.

Bank ulgamynyň pul-karz düzgünleşdirmesi ýurdumyzyň makroykdysadyýetiniň deňagramlylygynyň möhüm ugruna degişlidir. Soňky ýyllarda ýurdumyzda milli pul birliginiň satyn alyş ukybynyň üpjün edilmegi ýurdumyzyň ykdysadyýetine gönükdirilýän karz serişdeleriniň barha artmagyna getirdi. Munuň özi ykdysadyýetiň binýatlaýyn pudaklaryny ýeterlik möçberde pul serişdeleri bilen öz wagtynda üpjün etmäge oňyn şert döredýär. Bu geçirilýän çäreleriň netijesinde ýurdumyzyň maliýe-ykdysady ýagdaýy has-da gowulanýar, puluň kadaly hereketi ýola goýulýar.

SELJERIŞ MAKALALARY

Durnukly ykdysady ösüşi, netijeli pul dolanyşygyny häzirki zaman töleg gurallaryny ulanmazdan göz öňüne getirmek mümkin däldir. Sebäbi, kompýuter tehnologiýalarynyň bank ulgamynyň işine işjeň ornaşdyrylmagy netijesinde «elektron pul» dolanyşygy ýola goýulýar, raýatlarymyzyň bank amallaryna we hyzmatlaryna bolan islegleri çalt hem az harajat bilen doly kanagatlandyrylýar. Şonuň üçin hem ýurdumyzyň ähli banklary töleg-hasaplaşyk, karz hyzmatlaryny ýerine ýetirmekde sanly ulgama geçmekligi ýola goýýarlar we gowy netijeler gazanylýar. Bank amallarynyň sanlylaşdyrylmagy banklaryň bäsdeşlige ukyplylygynyň ýokarlanmagyna, dünýäniň ösen döwletleriniň banklary bilen köpugurly gatnaşyklary ýola goýmaga we ösdürmäge giň mümkinçilikleri döredýär.

«Pähim-paýhas ummany Magtymguly Pyragy» diýlip atlandyrylan 2024-nji ýylyň 1-nji noýabrynda türkmen manadynyň dolanyşyga girizilmeginiň 31 ýyllygy dabaraly bellenildi. Şu taryhy döwürde milli pulumyzyň ykdysady ösüşdäki ornuny ýokarlandyrmak maksady bilen ýurdumyzda birnäçe döwlet ähmiýetli çäreler geçirildi. Olardan: 2008-nji ýylda milli pulumyzyň daşary ýurt puluna bolan ýeke-täk hümmete geçirilmegi, 2009-njy ýylda manadyň denominasiýasynyň geçirilmegi, 2015-nji ýylda manadyň dewalwasiýasynyň geçirilmegi bilen manadyň ykdysady ösüşdäki orny has hem ýokarlandy, dünýä döwletleri bilen köpugurly işjeň gatnaşyklar ýola goýuldy.

Häzirki wagtda Türkmenistan döwleti dünýäniň 100-den gowrak döwleti bilen söwda hyzmatdaşlygyny alyp barýar. Ýurduň eksport kuwwatynyň yzygiderli artmagy milli jemi içerki önümiň ýokary depginde ösmegine itergi berýär, şunda goşulan gymmaty emele getirýän harytlaryň we hyzmatlaryň paýynyň köpelmegi eksportyň ykdysady netijeliligini has-da ýokarlandyrýar, daşary ýurt pul girdejileriniň möçberini köpeldýär. Şeýlelikde, milli manadymyzyň ykdysady ösüşdäki orny we ähmiýeti has-da ýokarlanýar. Harytlaryň, hyzmatlaryň, maýa goýumlaryň, tehnologiýalaryň, işçi güýjüniň halkara hereketi barha tizleşýär. Milli ykdysadyýeti hemmetaraplaýyn özgertmek ugrunda amala aşyrylýan toplumlaýyn, ulgamlaýyn çäreler ýurdumyzyň dünýä maliýe bazaryna işjeň goşulyşmagyna oňyn şert döredýär.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe ilatyň durmuş goraglylygyna berilýän üns has-da ýokarlanýar. Munuň hakykatdan hem şeýledigini her ýylyň 1-nji ýanwaryndan zähmet hakynyň, döwlet kömek pullarynyň, pensiýalaryň, talyp we diňleýjilere tölenilýän tölegleriň 10 göterim ýokarlanmagyndan hem görmek bolýar. Şeýlelikde, bazar ykdysadyýetine geçilýän häzirki döwürde puluň höweslendiriji häsiýeti has-da ýokarlanýar we önümçilik düşewüntli dolandyrylýar.

Aýratyn bellemeli ýagdaý, «Eýeçiligiň döwletiň garamagyndan aýrylmagy we döwlet emläginiň hususylaşdyrylmagy hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň kabul edilmegidir. Hususy eýeçiligiň ösdürilmegi bilen pul ykdysady ykjam gurala öwrülýär we puluň kömegi bilen önümçiligiň ähli tapgyryna gözegçilik güýçlenýär, zähmet resurslarynyň, maliýe serişdeleriniň, maddy gymmatlyklaryň rejeli, tygşytly we ýokary netijeli ulanylyşy üpjün edilýär. Bu ýene-de bir gezek ösüşiň häzirki döwründe puluň ornunyň we ähmiýetiniň ýokarlanýandygyna şaýatlyk edýär.

Puluň islendik jemgyýetçilik gurluşyndaky orny onuň ýerine ýetirýän wezipeleri bilen kesgitlenilýär. Şondan ugur alyp puluň wezipeleriniň many-mazmunyna dogry düşünip ykdysadyýeti dolandyrmagyň nusgasyna baglylykda ony ösdürmek we kämilleşdirmek zerur bolup durýar. Şeýle çözgüdiň kabul edilmegi pul guralyndan garaşylýan oňyn netijäni berer.

Häzirki wagtda sanlylaşdyrmagyň durnukly ykdysady ösüşiň ileri tutulýan wezipelerini çözmegiň binýady bolup hyzmat edýändigi aýdyň hakykatdyr. Hormatly Prezidentimiziň

parasatly baştutanlygynda ýurdumyzyň ähli pudaklaryna sanly tehnologiýalary, dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň iş tejribesini we täzeçil usullaryny ornaşdyrmak, milli töleg ulgamyny yzygiderli kämilleşdirmek wemümkinçiliklerini artdyrmak, sanly bank hyzmatlarynyň görnüşlerini artdyrmak,banklaryň bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmak işleri üstünlikli durmuşa geçirilýär.

«Türkmenistanyň bank ulgamyny ösdürmegiň 2011-2030-njy ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynyň» hem-de «Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021-2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynyň» çäklerinde dünýä tejribesiniň gazananlaryny nazara almak bilen, sanly bank amallarynyň görnüşleri yzygiderli artdyrylýar, hili has-da ýokarlandyrylýar.Ýurdumyzda sanly ulgamda «Internet-bank», «Mobil-bank», «Elektron söwda», «Halkbank terminal», «Galtaşyksyz töleg», «Visa Virtual», «Menzilara bank», «Sanly kart», «Sanly karz» ýaly hyzmatlar arkaly nagt däl hasaplaşyklary ýerine ýetirmek üçin giň mümkinçilik döredilen.

Sanly bank hyzmatlarynyň geriminiň giňeldilmegi pul bilen bagly harajatlar (emissiýa) kemelýär, nagt däl hasaplaşyklaryň gerimi giňeýär, pul dolanyşygynyň hereketi tizleşýär. Ahyrky netijede bolsa pul aýlanyşygy ýurtda hereket edýän kada-kanuna laýyk getirilýär we onuň jemgyýetdäki orny, ähmiýeti ýokarlanýar, ilatyň ýaşaýyş-durmuş şertleriniň has-da gowulanmagyna ähli amatlyklary üpjün edýär.

Raýatlaryň dünýäniň ösen tehnologiýalaryna esaslanýan ygtybarly we amatly şertlerde bank hyzmatlaryndan bökdençsiz peýdalanmagy üçin Türkmenistanyň bank ulgamynda hereket edýän töleg ulgamyny kämilleşdirmek we birnäçe täze töleg-hasaplaşyk gurallaryny hödürlemek boýunça işler döwrebaplaşdyrylýar. Banklarda puluň belli bir bölegi karz görnüşinde hereket edýär. Bankyň karz gatnaşyklarynyň ösdürilmegi öz gezeginde diňe bir pul toplumynyň düzümine oňaýly täsir etmek bilen çäklenmän, eýsem hojalyklaryň işine we ilatyň durmuş meselelerini üstünlikli çözülmegine hem amatly şertleri döredýär.

2024-nji ýylyň ýanwar-iýun aýlarynda ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan bank müşderilerine milli pulda berlen karzlaryň jemi möçberi 8827,6 million manada deň bolup, bu serişdeleriň 69,7 göterimi edara görnüşli taraplara, 30,3 göterimi raýatlara berilipdir. Möhleti boýunça bu karzlaryň 28,9 göterimi gysga möhletli, 71,1 göterimi bolsa uzak möhletli karzlara degişlidir. Ýokarda getirilen maglumatlar ýene-de bir gezek ähli aýdyňlygy bilen subut edýär, ýagny ýurdumyzda hereket edýän milli pulumyz bolan manat durnukly häsiýete eýedir.

Ykdysady ösüşde puluň ornunyň ýokarlanmagy bank ulgamynda işleýän hünärmenleriniň hünär taýýarlygyna baglydyr. Şondan ugur alyp Türkmenistanyň Merkezi banky dünýäniň ösen döwletleriniň banklary, şeýle hem halkara maliýe guramalary bilen bu mesele barada işjeň hyzmatdaşlygy alyp barýar we gowy netijeler gazanylýar. Dünýäniň ösen döwletleriniň we halkara maliýe-karz guramalarynyň baý tejribesini öwrenmek arkaly degişlilikde ýurdumyzyň bank ulgamyna ornaşdyrmak hem-de bank hünärmenleriniň hünär derejelerini kämilleşdirmek boýunça işler yzygiderli alnyp barylýar. Halkara pul gaznasy, Bütindünýä banky, Yslam ösüş banky, Ýewropanyň Täzeleniş we ösüş banky, Aziýanyň ösüş banky ýaly guramalar bilen alnyp barylýan hyzmatdaşlygyň çägi has-da giňeldildi.

Hormatly Prezidentimiziň ýolbaşçylygynda üstünlikli durmuşa geçirilýän pul-karz syýasatynyň çäklerinde Türkmenistanyň Merkezi banky tarapyndan milli manadyň satyn alyjylyk ukybyny durnukly saklamak, bank hyzmatlaryny giňeltmek we hil taýdan täze,

has ýokary derejä götermek, bank ulgamyna dünýä tejribesiniň öňdebaryjy usullaryny we innowasion tehnologiýalaryny ornaşdyrmak, milli puluň hümmetiniň durnuklylygyny we pul dolanyşygynyň netijeliligini üpjün etmek, täze, has netijeli maliýe gurallaryny işläp düzmek, daşary ykdysady maliýe şertleriniň – bütindünýä maliýe-ykdysady çökgünligiň ýurdumyzyň ykdysadyýetine ýetirýän ýaramaz täsiriniň öňüni almak ýaly köpugurly işler üstünlikli amala aşyrylýar.

Pul-karz syýasatyna degişli çäreleriň üstünlikli amala aşyrylmagy «Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy: Türkmenistany 2022-2052-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Milli maksatnamasynda», şeýle hem «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2022-2028-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasynda» bellenilen ýokary sepgitlere ýetmekde aýgytlaýjy ähmiýete eýedir.

Pikirimizi jemläp aýtsak, puluň nähili görnüşde hereket edýänine garamazdan onuň ykdysady ösüşdäki orny we ähmiýeti bimöçber ýokarydyr. Şonuň üçin hem ykdysadyýetiň ösüş derejesinden ugur alyp puluň ornuny we ähmiýetini mundan beýläk hem ýokarlandyrmak döwrüň möhüm talaby bolup durýar.

Baýramdurdy TAÝHAROW,
Türkmen döwlet ykdysadyýet we dolandyryş
institutynyň «Bank işi» kafedrasynyň professory,
ykdysady ylymlaryň kandidaty

TÜRKMENISTANDA SANLY BANK HYZMATLARYŇ ULGAMY

Hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda «Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021 — 2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynda» kesgitlenen wezipeleri durmuşa geçirmek, hususan-da, ykdysadyýetiň pudaklaryna sanly tehnologiýalary ornaşdyrmak, awtomatlaşdyrylan elektron maglumat binýadyny döretmek, onuň bir bitewi tehniki talapnamalara laýyklykda işlemegini üpjün etmek boýunça toplumlaýyn çäreler alnyp barylýar. Bu ugurda amala aşyrylýan işler pudaklaryň we olaryň garamagyndaky edara-kärhanalaryň işiniň netijeliligini ýokarlandyrmaga, resminama dolanyşygyny çaltlandyrmaga, kadalaşdyryjy resminamalaryň elektron binýadyny kämilleşdirmäge, şeýle-de raýatlara, ýuridik şahslara, hususy telekeçilere edilýän hyzmatlaryň hilini gowulandyrmaga gönükdirilendir.

Arkadagly Gahryman Serdarymyz innowasiýalary we häzirki zaman tehnologiýalaryny önümçilige ornaşdyrmak arkaly gurluşyk senagatynyň kuwwatyny artdyrmagyň wajypdygy barada aýdyp, tehnologik işläptaýýarlamalaryň kömegi bilen «akylly» şäher we «akylly» öý taslamalaryny üstünlikli durmuşa geçirmegi möhüm wezipeleriň hatarynda kesgitledi. Şoňa laýyklykda, ýokary amatlyklary bolan ýaşaýyş jaýlaryny satyn almak üçin berilýän ýeňillikli ipoteka karzlarynyň, sarp ediş maksatly karzlaryň möçberi yzygiderli artdyrylyp, maliýe-bank hyzmatlary kämilleşdirilýär.

Häzir ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň pudaklarynyň maddy-enjamlaýyn binýady berkidilýär, olara täze tehnologiýalar, öňdebaryjy tejribeler ornaşdyrylýar. Dördünji senagat öwrülişiginiň başdan geçirilýän döwründe kompýuter we beýleki maglumat tehnologiýalary adamlaryň durmuşynyň aýrylmaz bölegine öwrüldi. Şunuň bilen baglylykda, häzirki zaman dünýäsinde maglumat tehnologiýalarynyň ähmiýeti ýylyň-ýylyna ýokarlanýar. Olar adama çylşyrymly meseleleri çözmäge ýardam berýär.

Döwrüň talaplaryna laýyklykda, ýurdumyzda bank hyzmatlary hem ösdürilýär. Milli we dünýä tejribesini öwrenmek, öňdebaryjy tehnologiýalary ornaşdyrmak, innowasion ösüşi üpjün etmek Türkmenistanyň ykdysadyýetiniň durnukly ösmeginiň baş şerti bolup çykyş edýär. «Sanly kart» — wirtual ýa-da sanlylaşdyrylan bank karty häzirki wagtda ulanylýan adaty kartlar ýalydyr, ýöne ol plastik göterijisiz gurluş bolup durýar. Ol bankyň şahsy otagynda adaty kart ýaly görünýär we rekwizitleri — belgisini, CVC-koduny (şertli bellikler), hereket edýän möhletini, eýesiniň adyny, atasynyň adyny, familiýasyny we töleg ulgamynyň

adyny özünde jemleýär. Sanly bank kartyndaky elektron maglumat «token» diýlip atlandyrylýar. Wirtual kartda ähli amallar internetiň üsti bilen geçirilýär. Eger eýesi esasy bank kartynyň maglumatlaryny girizmek islemese, kart bir gezeklik bolup biler: ol kesgitli çäk (limit) bilen bir gezeklik söwda üçin goýberilýär.

Wirtual bank karty maliýe amallarynyň köpüsini geçirmäge mümkinçilik berýär. Ulanyjy karta islendik hyzmatlary — eltip bermek, taksi, söwda merkezleri bilen bagly hyzmatlary birikdirip bilýär. Elektron kart eýýäm hereket edýän hasaba goşmaça hökmünde plastikany çalyşmak üçin goýberilip bilner. Şeýle ýagdaýda birmeňzeş balans we hasapdan aýyrmagyň, ýagny ol çykdaja geçirmegiň «umumy taryhy» bolýar. Emma käbir banklar sanly karty aýratyn bank hasaby — debete girizilen ýa-da karz pully özbaşdak önüm hökmünde teklip edýärler. Aýratyn bank hasaby bilen wirtual bank kartyny döretmek sarp edilýän pul serişdelerini bölmek, meselem, ony dürli görnüşli hyzmatlara birikdirmek we her aýda anyk pul möçberi arkaly üstüni doldurmak üçin zerurdyr. Eger eýesiniň girdejisi üýtgäp durýan bolsa, ýagny ol iş bilen özbaşdak meşgullanýan ýa-da işewürlik edýän bolsa, wagtly-wagtynda tertipli töleg geçirmek üçin aýratyn karta pul serişdelerini goýup bolýar. Kartyň ulanyş möhleti dolan ýagdaýynda, ol awtomatik ýagdaýda uzaldylýar.

Amatlylygy, peýdalylygy we elýeterliligi taýdan sanly kart birnäçe artykmaçlyklary özünde jemleýär. Mysal üçin, ol çalt onlaýna goýberilýär. Bank kartyny almak üçin onuň taýýarlanmagyna garaşmaly däl. Ol awtomatik ýagdaýda şahsy otaga goýberilýär, ähli maglumatlary bolsa ulgam döredýär we bir görnüşe getirýär. Arzany kompýuter ýa-da smartfonlar arkaly müşderiniň şahsy otagynyň üsti bilen iberip bolýar. Öň hasaba alnan müşderilerden goşmaça resminamalar talap edilmeýär. Bankyň täze müşderileri üçin anketa doldurmak we pasportdaky suraty ýükläp ugratmak ýeterlikdir. Eger ol nagt däl hasaplaşyk üçin karz karty bolsa, bank tölege ukyplylygyň tassyknamasyny sorap, degişli kepilnama üçin müşderiniň iş ýerine ýüz tutup bilýär. Bank wirtual karty goýberende we ol ulanylanda töleg almaýar.

Plastik görnüşinden tapawutlylykda, sanly kartda ony ýitirmek ähtimallygy aradan aýrylýar. Üstesine-de, eýesinden başga hiç kim belgä, CVC-koda (şertli bellikler)we beýleki möhüm maglumatlara girip bilmeýär. Sebäbi ähli maglumatlar şahsy otaga girmek üçin parol (açar sözi) we login bilen goşmaça goragly saklanýar. Sanly kart diňe bir müşderilere edilýän hyzmatlaryň möçberini artdyrmak bilen çäklenmän, olaryň hilini ýokarlandyrmaga we sarp edilýän wagty gysgaltmaga-da mümkinçilik berýär.

«Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021 — 2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynyň» kabul edilmegi ýurdumyzyň durmuş-ykdysady ösüşini, ilatyň abadan durmuşy üçin ygtybarly kanunçylyk-hukuk binýadynyň pugtalandyrylmagyny şertlendirdi. Munuň özi ministrlikleriň, pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň işine döwrebap usullary we sanly hyzmatlary ornaşdyrmak, maliýe we karz edaralarynyň iş ugurlaryny sanlylaşdyrmak babatda uly mümkinçilikleri döredýär.

Kakageldi HÜMMÄÝEW,
Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanyndaky
Döwlet gullugy akademiýasynyň prorektory

BANKYŇ DÖWREBAP HYZMATLARY

Hormatly Prezidentimiziň parasatly ýolbaşçylygynda ýurdumyzyň bank ulgamyny düýpli özgertmek, onuň işjeňligini dünýäniň öňdebaryjy döwletleriniň derejesine ýetirmek we pul-karz syýasatyny yzygiderli kämilleşdirmek boýunça giň gerimli özgertmeler amala aşyrylýar. Ýurdumyzda alnyp barylýan oňyn pul-karz syýasaty netijesinde bank ulgamynda täze sanly bank hyzmatlarynyň dürli görnüşleri ornaşdyrylýar we raýatlarymyza yzygiderli hödürlenilýär.

Adam üçin iň gymmatly zatlaryň biri wagt bolup durýar. Bank ulgamynyň täze sanly hyzmatlaryndan peýdalanyp her bir raýat öz wagtyny tygşytlaýar we banklaryň sanly hyzmatlarynyň giň mümkinçiliklerinden peýdalanyp bilýär. Bu öz gezeginde bank ulgamyny kämilleşdirmekde we ösdürmekde amala aşyrylýan işleriň raýatlaryň ýaşaýyş-durmuş şertlerini mundan beýläk-de gowulandyrmaga gönükdirilendigine şaýatlyk edýär.

Ýurdumyzyň bank ulgamynyň berk binýadyny pugtalandyrmak, ýerine ýetirilýän hyzmatlarynyň gerimini giňeltmek we hilini has-da kämilleşdirmek döwletimiziň ykdysady ösüşiniň aýrylmaz bir bölegidir.

Ýurdumyzyň ykdysadyýetini ösdürmek üçin oba hojalyk önümlerini öndürijilerini maliýe taýdan goldamak, oba hojalygyna döwrebap innowasion tehnologiýalary, usullary ornaşdyrmak, daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornuny tutýan önümleri öndürmek hem-de ýurdumyzda öndürilýän önümleriň daşary ýurtlara eksportyň möçberini artdyrmak maksady bilen, ýurdumyzyň beýleki karz edaralary bilen bir hatarda Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky tarapyndan ýurdumyzyň oba hojalyk önümlerini öndürijileriniň hem-de kiçi we orta telekeçileriniň önümçilik maksatly maýa goýum taslamalaryny Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararlary esasynda merkezleşdirilen serişdeleriň hasabyna ýeňillikli şertlerde hem-de bankyň öz we çekilen serişdeleriniň hasabyna karzlaşdyrmak işleri yzygiderli dowam etdirilip, gerimi has-da giňeldilýär.

Bu bank tarapyndan 2024-nji ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynyň dowamynda döwlet eýeçiligine degişli bölegine 4,1 mlrd. manat, döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk bölegine we raýatlara 3,1 mlrd. manat möçberinde karzlar berildi. Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararlary esasynda raýatlara şäherlerde, etrap merkezlerinde, şäherçelerde we oba ýerlerinde hususy ýaşaýyş jaýlaryny we dört gatly köp öýli ýaşaýyş jaýlardan öýleri satyn almak üçin uzak möhletli karz serişdeleri goýberilýär. 2024-nji ýylyň ýanwar-sentýabr aýlarynda bu ugur boýunça raýatlara 942,3 mln. manat möçberinde karz serişdeleri berildi.

Bank tarapyndan hödürlenýän «Talyp karzy» bank karzlarynyň ýene bir görnüşi bolup, ýurdumyzda ýaşlary goldamak, olaryň döredijilik başlangyçlaryny höweslendirmek, hünärlerini

kämilleşdirmek babatda amatly mümkinçilikleri döretmek maksady bilen, ýokary we orta hünär okuw mekdeplerinde bilim alýan talyplaryň okuw töleglerini tölemek üçin nagt däl görnüşinde karz berilýär berilýär. Bu karz ýyllyk 5 göterim bolup, 3 ýyl möhleti bilen 42 müň manat möçberine çenli berilýär. Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky «Talyp karzy» hyzmatyndan peýdalanmak isleýän müşderileriniň ýüztutmalaryny we degişli resminamalaryny bankyň resmi www.dayhanbank.gov.tm internet sahypasy arkaly onlaýn görnüşinde hem kabul edýärler.

Hormatly Prezidentimiziň halkymyza ähli babatda döwlet goldawlaryny bermek baradaky tagallalaryndan ugur alyp, maşgala toý-dabaralaryny geçirmek üçin «Toý karzy» hyzmatyny hem halk köpçüligine hödürleýär. Karzyň bu görnüşi ýyllyk 10 göterim bolup, 3 ýyllyk möhlet bilen 100 müň manada çenli karz serişdesi berilýär. «Toý karzy» hyzmatyndan peýdalanýan raýatlarymyz maşgalalarynyň iň bagtly günlerini göwün isleglerindäki ýaly geçirmäge mümkinçilik döredýär.

Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky tarapyndan ilatyň erkin pul serişdelerini banka möhletli we talap edilýänçä görnüşli goýumlara çekmek boýunça hem degişli işler alnyp barylýar, diňe 2024-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna şahsy taraplaryň goýumlarynyň jemi 1,2 mlrd. manada deň bolup, olardan möhletli goýumlar boýunça jemi 91,4 mln. manat, goýumyň talap edilýänçä görnüşi boýunça 1,1 mlrd.manada deň boldy.

Talap edilýänçä we möhletli goýumlara çekilen serişdeleriň 2021-2023-nji ýyllardaky ösüş depgini

(mln. manatda)

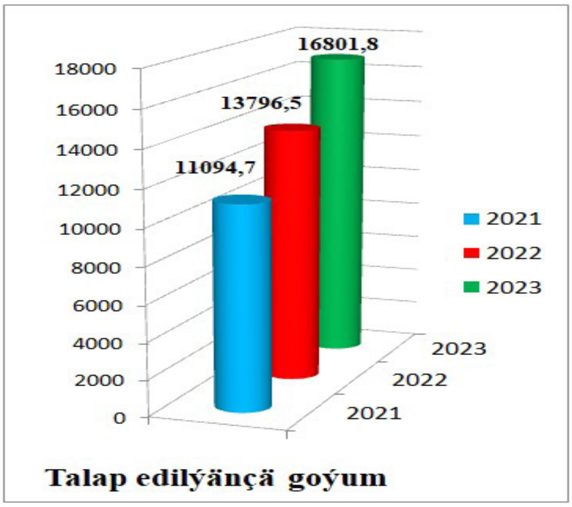

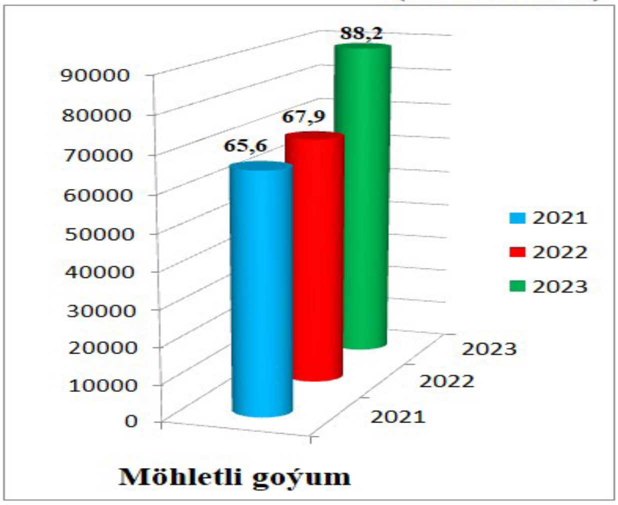

2024-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna bank tarapyndan ornaşdyrlan «Internet-bank» hyzmatyna birikdirilen müşderileriň sany 410,6 müňe deň bolup, «Mobil-bank» hyzmatyna birikdirilen müşderileriň sany bolsa 15,8 müňden geçdi, şeýlelik-de, bu görkezijiler geçen ýylyň degişli döwri bilen deňeşdirilende degişlilikde 10,7 göterim we 13,9 göterim artdy. Bu öz gezeginde Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik bankynyň «Türkmenistanda 2019 — 2025-nji ýyllarda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň Konsepsiýasyna» laýyklykda oňyn netijeleri görkezýändigine şaýatlyk edýär.

«Türkmenistanda sanly ykdysadyýeti ösdürmegiň 2021 — 2025-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasynda» bellenen wezipeleri ýerine ýetirmek maksady bilen, sanly ulgamy ösdürmek, bank hyzmatlarynyň ugurlaryny giňeltmek, elektron tölegleriň görnüşlerini artdyrmak, menzilara bank hyzmatlarynyň ulgamyny kämilleşdirmek boýunça bankymyz tara-

pyndan uly işler alnyp barylýar. Muňa mysal edip Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik bankynyň fiziki şahslar üçin niýetlenen «Menzilara bank» ulgamy barada belläp geçsek dogry bolar. Bank hyzmatlarynyň bu görnüşi nagt däl hasaplaşyklaryň geriminiň giňeldilmegine, töleg-hasaplaşyk amallarynyň dessinliginiň üpjün edilmegine ýardam berýär. Fiziki şahslar üçin niýetlenen «Menzilara bank» ulgamy daşary ýurtlaryň ýokary okuw mekdeplerinde okaýan hem-de ýurdumyzyň çäginden daşarda saglygynyň barlanylmagy we bejerilmegi zerur bolan raýatlarymyz üçin milli puly daşary ýurt puluna çalyşmaga, şol sanda halkara «Visa», «MasterCard» kartlarynyň hasaplaryny onlaýn görnüşde doldurmaga mümkinçilik berýär.

Şeýle hem «Menzilara bank» ulgamy ýurdumyzyň islendik künjeginden internete birikdirilen enjam arkaly tölegleri geçirmäge, hasaplaryňyzyň galyndysyny barlamaga, olaryň göçürmesini almaga, karzlaryň, depozitleriň töleg tertibini görmäge, karz serişdelerine gözegçilik etmäge, bank bilen onlaýn tertipde habarlaşmaga mümkinçilik berýär. Şeýlelik bilen 2024-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna «Menzilara bank» ulgamyna birikdirilen müşderileriň sany 4,3 müňe ýetdi.

2024-nji ýylyň 1-nji oktýabry ýagdaýyna bank tarapyndan ornaşdyrlan bank kartlarynyň sany 2 064,5 müňe deň boldy, şeýle hem, töleg terminallarynyň 8,2 müňe ýetdi.

Berkarar döwletiň täze eýýamynyň Galkynyşy döwründe Hormatly Prezidentimiziň baştutanlygynda milli ykdysadyýeti has-da kuwwatlandyrmak, şol sanda oba hojalyk pudagyny ösdürmek boýunça ägirt uly işler durmuşa geçirilýär. Bu pudagy ykdysadyýetimiziň girdejili pudaklarynyň birine öwürmek we oba ilatynyň ýaşaýyş-durmuş şertlerini has-da gowulandyrmak maksady bilen amala aşyrylýan özgertmeleriň netijesinde, uly sepgitlere ýetilip, mynasyp zähmet üstünlikleri gazanylýar. Bu pudaga dünýäniň iň kämil tehnikalarynyň, kombaýnlarynyň, suw tygşytlaýjy tehnikalarynyň alnyp berilmegi, kärendeçilerimiziň suw we mineral dökünler, zerur bolan beýleki önümçilik serişdeleri bilen bökdençsiz üpjün edilmegi, şeýle hem oba hojalyk önüm öndürijilerine döwlet tarapyndan ýeňillikli karzlaryň berilmegi olary goldamak babatda edilýän aladalaryň aýdyň güwäsidir.

Türkmenistanyň Prezidentiniň «Bugdaýyň we pagtanyň döwlet satyn alyş bahalaryny ýokarlandyrmak hem-de oba hojalyk önümlerini öndürijileri ykdysady taýdan höweslendirmek hakynda» kararyna laýyklykda, 2024-nji ýylyň hasylyndan başlap, bugdaýyň bir tonnasynyň döwlet satyn alyş bahasynyň 2000 manat möçberinde, nah pagtanyň bir tonnasynyň bahasynyň 5000 manat we ýüpek pagtanyň bir tonnasynyň bahasynyň 6700 manat bellenilmegi, şeýle hem döwlet buýurmasy boýunça ösdürip ýetişdirilýän pagtanyň el bilen ýygylmagy üçin bahany nah pagtanyň bir kilogramyna 1 manat we ýüpek pagtanyň bir kilogramyna 1,20 manat möçberinde bellenilmegi örän guwandyryjydyr.

Şu ýylyň bugdaý hasylynyň hasaplaşyklarynyň guramaçylykly geçirilmegi üçin, Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik bankynyň etrap şahamçalarynda «Türkmengallaönümleri» döwlet birleşiginiň garamagyndaky kärhanalara ýeňillikli karz ugurlary açyldy we önüm öndürijilere hasaplaşyklaryň wagtynda hem-de bökdençsiz geçirilmegi amala aşyrylýar. Bu bolsa gallaçylaryň gaýratly zähmet çekip, bugdaý hasylynyň öz wagtynda ýygnalmagyna uly goldaw berdi. 2024-nji ýylyň bugdaý hasyly üçin gallaçylar bilen hasaplaşyklaryň geçirilmegi we öz wagtynda tölenmegi olaryň halal zähmete bolan höwesini has-da ýokarlandyrýar.

Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky oba hojalyk pudagynda karzlaşdyrmak boýunça netijeli işleri alyp barýar. Raýatlara melleginde ýagny, şahsy hojalygyny ýöredýän raýatlara goldaw bermek maksady bilen, bellenilen tertipde bölünip berlen melleginde (ýer böleginde) ekerançylygy we maldarçylygy ösdürmek, oba hojalyk önümlerini öndürmek, esasy we dolanyşyk serişdelerini edinmek hem-de iri önümçilikler üçin zerur bolan ýerli çig mallary öndürmeklik üçin 30 müň manat möçberde, ýyllyk 10 göterim bilen esasy bergi boýunça 6 aý ýeňillikli döwri bolan3 ýyla çenli möhletenagt däl görnüşinde kiçi göwrümli karz serişdelerini bermek işi ýola goýuldy.

Mundan başga-da, bank tarapyndan raýatlara karzlaryň we goýumlaryň birnäçe amatly, ygtybarly we elýeterli görnüşlerini hödürleýär. Bank tarapyndan hödürlenýän goýumlaryň arasynda daýhanlarymyzy goldamak maksady bilen, «Galkynan daýhan», «Altyn asyryň daýhany» ýaly goýumlary belläp bileris.

Ýurdumyzda Hormatly Prezidentimiziň parasatly baştutanlygynda kiçi we orta telekeçiligi ösdürmek, raýatlaryň hususy başlangyçlary höweslendirmek maksady bilen netijeli işler yzygiderli amala aşyrylýar. Döwlet Baştutanymyzyň tagallalary esasynda telekeçilik üçin amatly hukuk, ykdysady, maliýe we durmuş şertleriniň döredilmeginiň netijesinde hususyýetçi daýhanlar keremli topragymyza yhlas siňdirip, halal zähmetden rysgal-bereket tapýarlar.

Ýurdumyzyň beýleki karz edaralary bilen bir hatarda Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky tarapyndan hem importuň ornuny tutýan we eksporta gönükdirilýän ýerli önümçilikleri goldamak maksady bilen telekeçilere we hususy taraplara önümçilik maksatly karz serişdeleri berilýär. Mysal hökmünde Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik banky tarapyndan «Ýurdumyzda oba hojalyk önümlerini öndürijileri maliýe taýdan goldamak hakynda» Türkmenistanyň Prezidentiniň Kararyna laýyklykda Ahal welaýatynyň Kaka etrabynda ýerleşýän «Miwe» açyk görnüşli paýdarlar jemgyýetiniň «Hemsaýa» hojalyk jemgyýetiniň önümçilik işini guramak we giňeltmek maksady bilen berlen önümçilik karzlaryny görkezmek bolar. «Miwe» açyk görnüşli paýdarlar jemgyýetiniň düzümine «Gök bulut», «Hemsaýa», «Miweli atyz», «Datly miwe» hojalyk jemgyýetleri girýär. Paýdarlar jemgyýetine Ahal welaýatynyň Kaka etrabynyň çäginde döwlet tarapyndan 1 200 gektar ýer bölegi bölünip berlip, ol ýerde miweli baglar ösdürilip ýetişdirilýär. Bölünip berlen ýer böleginde ekilen miweli baglardan şetdaly, alma, hurma we armyt ýaly ynsan saglygy üçin peýdaly miweleriň bol hasylyny ýygnaýarlar.

«Hemsaýa» hojalyk jemgyýetinde banan

önümçiligi hem ýola goýuldy. Ýagny, bankyň bu hojalyga beren karz serişdeleri esasynda ol ýerde ýyladyşhana gurlup ýokarda agzalan gök önümlerden başga-da banan önümçiligi ýola goýulyp eýýäm banan ýetişdirilip ýurdumyzyň ak bazarlarynda gök-bakja önüm bolçulygyny döretdi. Ildeşlerimiziň nazy-nygmatly saçaklarynda ýurdumyzda öndürilen ýokary hilli miwe we gök-bakja önümleriniň bolçulygynyň üpjün edilmegi daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornuny tutýan hem-de eksport ugurly önümleri öndürmek boýunça meseleleriň üstünlikli durmuşa geçirilýändigine şaýatlyk edýär. Şu ýyl paýdarlar jemgyýetiniň ýerlerinde ýetişdirilen alma hasylynyň bir tapgyrynyň Gazagystan döwletine eksport edilip, goňşy döwletde ýokary baha mynasyp görlendigini hem bellemek gerek.

Bu işlerde geljekde hem ýurdumyzyň telekeçileriniň döwlet tarapyndan yzygider goldanylmagy şeýle hem ýurdumyzyň karz edaralary tarapyndan maliýeleşdirilmegi netijesinde has hem gülläp öser. Netijede halkymyzyň ekologiýa taýdan arassa gök önümler bilen üpjün ediler, şeýle hem öndürilen önümler geljekde daşary ýurtlara eksport etmäge mümkinçilik döreder.

Bize şeýle ajaýyp mümkinçilikleri döredip berýän hormatly Prezidentimize köp sagbolsun aýdýarys. Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistan döwletimizi ösüşleriň belent derejelerine alyp barýan türkmen halkynyň Milli Lideri Gahryman Arkadagymyzyň, Arkadagly Gahryman Serdarymyzyň janlary sag, ömürleri uzak bolsun, tutýan tutumly işleriniň elmydama rowaçlyklara beslensin!

Altyn DURDYÝEWA,
Türkmenistanyň «Daýhanbank» döwlet täjirçilik bankynyň
Ykdysady seljerme we maliýe müdirliginiň
Ykdysady seljerme we çaklaýyş bölüminiň baş hünärmeni

TÜRKMENISTANYŇ BANK ULGAMYNYŇ ÖSÜŞ MEÝILLERI
Тенденции развития банковской системы Туркменистана
Development trends of the banking system of Turkmenistan

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 ноября 2024 г.

Information on the number of branches of the credit institutions of Turkmenistan as of November 1, 2024

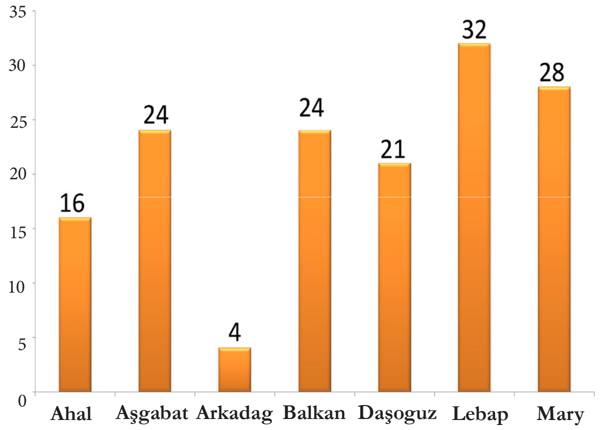

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat

Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 ноября 2024 г.

Information on the number of agencies of the credit institutions of Turkmenistan as of November 1, 2024

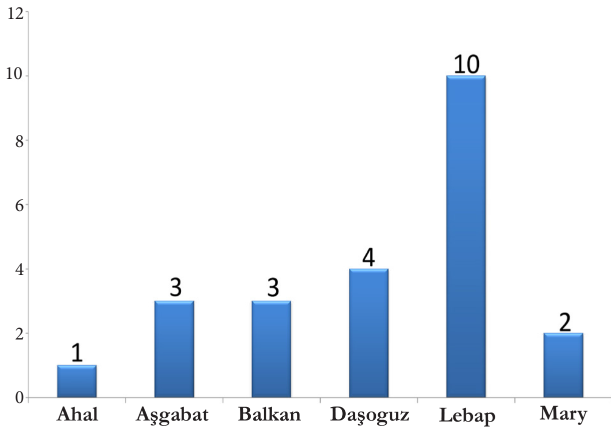

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralary boýunça daşary ýurt puluny alyş-çalyş nokatlarynyň sany

Количество обменных пунктов иностранной валюты по кредитным учреждениям Туркменистана на 1 ноября 2024 года

Number of the exchange bureaus of the credit institutions of Turkmenistan as of November 1, 2024

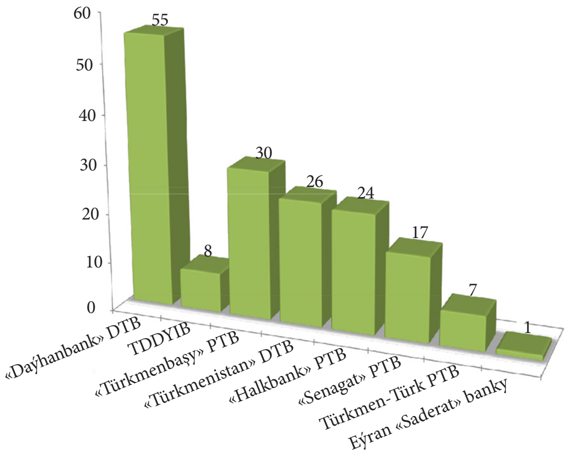

Karz edaralaryň işjeňleriniň düzümi, (%-de)

Структура активов кредитных учреждений, (в %)

Structure of assets of the credit institutions (in %)

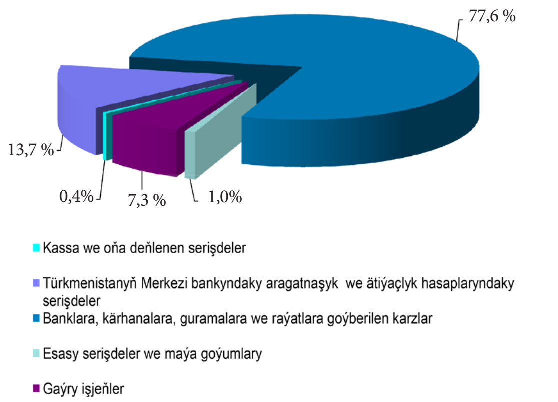

№10 2024

TÜRKMENISTANYŇ MERKEZI BANKY
Центральный банк Туркменистана
Central bank of Turkmenistan

Karz edaralaryň işjeň dälleriniň düzümi, (%-de)

Структура пассивов кредитных учреждений, (в %)
Structure of liabilities of the credit institutions(in %)

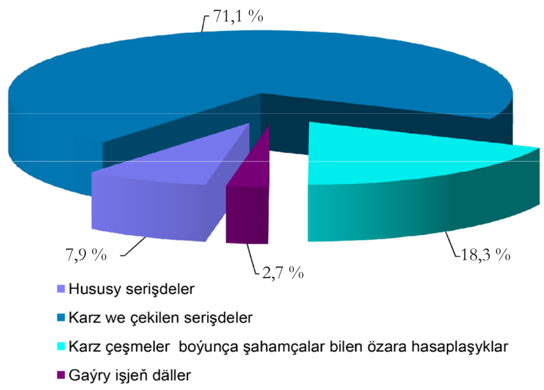

2024-nji ýylyň ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna karz edralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat

Величина уставного фонда кредитных учреждений по состоянию на 1 ноября 2024 г.
Authorized capital size as of 1 November 2024

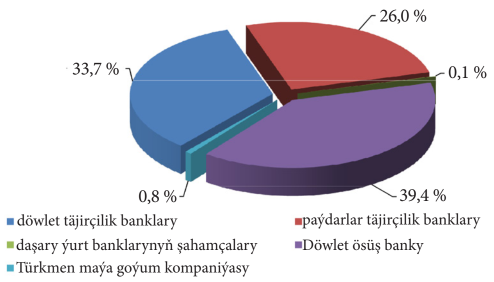

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleriniň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения по срокам их размещения (в млн манат)

Funds on the settlement, current, deposit accounts of the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

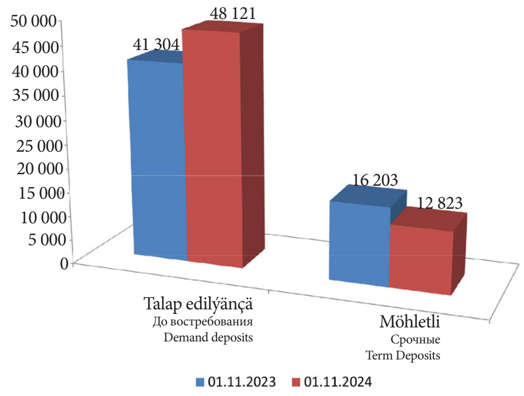

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň eýeçiligi boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоставленных в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по формам их собственности (в млн манат)

Funds on the settlement, current, deposit accounts of the enterprises, organizations and households by the terms of placement (in mln. manat)

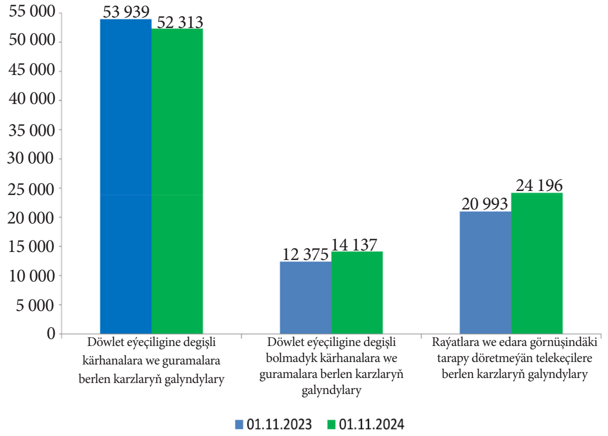

Karz edaralaryň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylarynyň möhleti boýunça bölünişi (mln manatda)

Распределение остатков кредитов кредитных учреждений, предоствленные в национальной валюте предприятиям, организациям и населению по срокам их размещения (в млн манат)

Distribution of balances of credits with the credit institutions provided (in mln. manat)

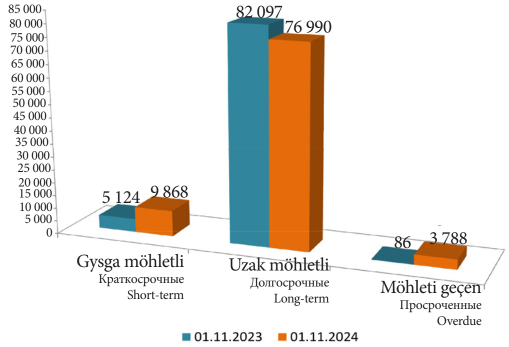

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan bank kartlary boýunça maglumat (görkezijiler tegeleklenip alyndy)

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана банковских картах по состоянию на 1 ноября 2024 года (указатели округлены)

Information on the bankcards registered in the bank system of Turkmenistan as of 1 November 2024 (rounded-off)

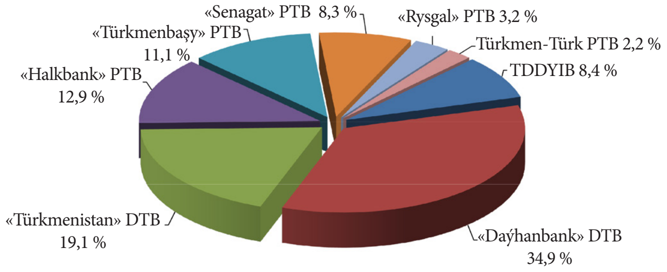

Türkmenistanyň karz edaralarynyň işjeňliginiň esasy görkezijileri

Основные показатели деятельности кредитных учреждений Туркменистана

Key performance indicators of credit institutions in Turkmenistan

GÖRKEZIJILER ПОКАЗАТЕЛИ/INDICATORS	ölçeg birligi ед. измер. unit	01.11.2023	01.01.2024	01.11.2024	01.11.2024 01.01.2024-e, %-de	01.11.2024 01.11.2023-e, %-de
1. Bellige alnan karz edaralary Зарегистрированные кредитные учреждения Registered credit institutions	sany/ед./unit	**11**	**11**	**11**	*100,0*	*100,0*
şol sanda/в том числе/ including:						
- döwlet täjirçilik - государственно-коммерческие - state-commercial	sany/ед./unit	3	3	3	*100,0*	*100,0*
- paýdarlar täjirçilik - акционерно-коммерческие - joint-stock commercial	sany/ед./unit	5	5	5	*100,0*	*100,0*
- daşary ýurt banklarynyň şahamçalary - филиалы иностранных банков - branches of foreign banks	sany/ед./unit	1	1	1	*100,0*	*100,0*
- Döwlet ösüş banky - Государственный банк развития - State Development bank	sany/ед./unit	1	1	1	*100,0*	*100,0*
- «Türkmen maýa goýum kompaniýasy» - «Туркменская инвестиционная компания» - «Turkmen investment company»	sany/ед./unit	1	1	1	*100,0*	*100,0*
2. Karz edaralaryň şahamçalarynyň sany Количество филиалов кредитных учреждений Number of branches of credit institutions	sany/ед./unit	**150**	**150**	**149**	*99,3*	*99,3*
3. Karz edaralarynda hyzmat edilýän müşderilere açylan hasaplaryň sany Количество счетов открытых клиентом обслуживаемых кредитными учреждениями Number of accounts opened by clients serviced by credit institutions	sany/ед./unit		**7 046 129**			
4. Karz edaralaryň işgärleriniň sany Численность работников кредитных учреждений Number of employees of credit institutions	sany/ед./unit		**8 391,8**			
5. Karz edaralaryň hakyky toplan esaslyk maýasynyň möçberi Фактически сформированный уставный фонд кредитных учреждений Actually formed authorized capital of credit institutions	mln manat млн манат mln manat	**6 994,9**	**7167,8**	**7227,2**	*100,8*	*103,3*
6. Türkmenistanyň Merkezi bankynda açylan karz edaralarynyň aragatnaşyk hasaplaryndaky galyndylary (milli pulda) Остаток на корреспондентских счетах кредитных учреждений в Центральном банке Туркменистана (в нац. валюте) Balances on correspondent accounts of credit institutions in the Central Bank of Turkmenistan (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	**12091,67**	**17876,07**	**17579,20**	*98,3*	*145,4*
7. Türkmenistanyň karz edaralarynyň kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda beren karzlarynyň galyndylary Остаток кредитов кредитных учреждений Туркменистана в национальной валюте, предоставленные предприятиям, организациям, населению The balance of credits of credit institutions of Turkmenistan in national currency, provided to enterprises, organizations, and the population	mln manat млн манат mln manat	**87 306,19**	**89 102,20**	**90 645,88**	*101,7*	*103,8*
8. Karz edaralarynda kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri (milli pulda) Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях (в нац. валюте) Funds at settlement, current accounts and deposits of enterprises, organizations and individuals in credit institutions (in national currency)	mln manat млн манат mln manat	**39 176,39**	**39 600,98**	**41 518,20**	*104,8*	*106,0*

Ylmy-önümçilik geňeşinde taýýarlanyldy

Подготовлено Научно-производственным советом /Prepared by the Research Council

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň şahamçalarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве филиалов кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 ноября 2024 г.
Information on the number of branches of credit institutions of Turkmenistan as of November 1, 2024

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Şahamçalaryň sany Количество филиалов Number of brances	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Arkadag Аркадаг Arkadag	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	**22**	3	7	1	4	1	3	3
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	**23**	1	5		4	3	6	4
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	**51**	7	1	1	7	10	13	12
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	**3**		2		1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	**32**	4	7	1	3	4	7	6
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	**14**	1	2	1	4	2	2	2
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	**4**				1	1	1	1
Jemi / Всего / Total	**149**	**16**	**24**	**4**	**24**	**21**	**32**	**28**

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň bank gulluklarynyň sany barada maglumat
Сведения о количестве агентств кредитных учреждений Туркменистана по состоянию на 1 ноября 2024 г.
Information on the number of credit institutions agencies of Turkmenistan as of November 1, 2024

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Gulluklaryň sany Количество агентств Number of agencies	Ahal Ахал Ahal	Aşgabat Ашхабад Ashgabat	Balkan Балкан Balkan	Daşoguz Дашогуз Dashoguz	Lebap Лебап Lebap	Mary Мары Mary
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» / SCBT «Turkmenistan»	**1**		1				
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» / JSCBT «Turkmenbashi»	**1**				1		
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	**8**	1		1	1	4	1
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк/ State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	**1**			1			
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк»/ JSCBT «Halkbank»	**4**					4	
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат»/ JSCBT «Senagat»	**1**				1		
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ/ Turkmen-Turk JSCB	**7**		2	1	1	2	1
Jemi / Всего / Total	**23**	**1**	**3**	**3**	**4**	**10**	**2**

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň karz edaralarynyň esaslyk maýalarynyň möçberi barada maglumat
Информация об уставном фонде кредитных учреждений по состоянию на 1 ноября 2024 г.
Information on the authorized capital of credit institutions as of November 1, 2024

müň manat / тыс. манат / thousand manat

Bellige alnan karz edaralar we beýlekiler Зарегистрированные кредитные учреждения и другие Registered credit institutions and others	Esaslyk maýalarynyň möçberi Размер уставного фонда Size of the authorized capital	Esaslyk maýalaryň umumy möçberinden düşýän paýy, % Уд. вес к итогу, % / Specific weight to total, %
döwlet täjirçilik banklary государственно-коммерческие банки/state-commercial banks	2 438 213,5	33,74
paýdarlar täjirçilik banklary акционерно-коммерческие банки/joint-stock commercial banks	1 878 406,7	25,99
daşary ýurt banklarynyň şahamçalary филиалы иностранных банков/branches foreign banks	4 571,0	0,06
Döwlet ösüş banky Государственный банк развития/State Development Bank	2 850 000,0	39,43
Türkmen maýa goýum kompaniýasy Туркменская инвестиционная компания/Turkmen investment company	56 000,0	0,77
Jemi / Всего / Total	**7 227 191,2**	**100,0**

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

2024-nji ýylyň oktýabr aýynda TMB-niň karz auksionynda yglan edilen göterim derejeleri
Объявленные процентные ставки на кредитном аукционе ЦБТ в октябре 2024 года
Interest rates declared at the credit auction of CBT in October, 2024

Karzlaryň möhleti сроки предоставления кредитов Terms of Credits	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 ýyldan artyk bolmadyk möhlete до 1 года Up to 1 year	5,0 %

2024-nji ýylyň oktýabr aýynda TMB-niň goýum amallary auksionynda yglan edilen göterim derejeleri
Объявленные процентные ставки на депозитном аукционе ЦБТ в октябре 2024 года
Interest rates declared at the deposit auction of CBT in October, 2024

Goýumlaryň möhleti сроки привлечения депозитов Terms of deposits attraction	Göterim derejesi, (%) Процентная ставка, (%) Interest rate, (%)
1 aý 1 месяц /1 month	3,0 %
2 aý 2 месяц /2 month	3,5 %
3 aý 3 месяца /3 month	4,0 %

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Türkmenistanyň Merkezi bankynyň gaýtadan maliýeleşdiriş göterim derejesi
Ставка рефинансирования Центрального банка Туркменистана
Refinance rate of the Central Bank of Turkmenistan

Hereket eden döwri Период действия Period of validity	Göterimiň derejesi,% Процентная ставка,% Interest rate,%	Esas Основание / Authorizing document
08.07.1997 - 05.08.1998	35	TMB-niň 08.07.1997 ý. senesinden 125 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N125 от 08.07.1997 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.125 08.07.1997
06.08.1998 - 02.08.1999	30	TMB-niň 06.08.1998 ý. senesinden 196 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N196 от 06.08.1998 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.196 of 06.08.1998
03.08.1999 - 11.02.2000	27	TMB-niň 03.08.1999 ý. senesinden 212 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N212 от 03.08.1999 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.212 of 03.08.1999
12.02.2000 - 24.05.2000	25	TMB-niň 11.02.2000 ý. senesinden 39 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N39 от 11.02.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No.39 of 11.02.2000
25.05.2000 - 01.01.2001	20	TMB-niň 25.05.2000 ý. senesinden 161 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N161 от 25.05.2000 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 161 of 25.05.2000
02.01.2001 - 09.12.2001	15	TMB-niň 02.01.2001 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N1 от 02.01.2001 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 02.01.2001
10.12.2001 - 01.03.2003	12	TMB-niň 07.12.2001 ý. senesinden 304 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ N304 от 07.12.2001 г. Order of the Central Bank of TurkmenistanNo. 304 of 07.12.2001
01.03.2003 - 01.06.2004	10	TMB-niň 23.01.2003 ý. senesinden 1 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 1 от 23.01.2003 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 1 of 23.01.2003
01.06.2004	5	TMB-niň 25.05.2004 ý. senesinden 133 belgili buýrugy Распоряжение ЦБТ № 133 от 25.05.2004 г. Order of the Central Bank of Turkmenistan No. 133 of 25.05.2004

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Karz edaralarynyň Türkmenistanyň Merkezi bankyna hökmany ätiýaçlyklaryna geçirmeli möçberleri
Нормативы отчислений кредитных учреждений в обязательные резервы Центрального банка Туркменистана
Standards for deductions of credit institutions to the required reserves with the Central Bank of Turkmenistan

Bellenilen senesi Утвержденная дата Confirmed date	Hökmany ätiýaçlyklaryň derejesi Уровень обязательных резервов Required Reserves Level	Bellikler Примечания / Notes
19.01.2001	5%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky we daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным средствам в национальной и иностранной валюте юридических лиц - for term deposits, accounts in national and foreign currency of legal entities
	25%	- edara görnüşli taraplardan manatdaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в национальной валюте юридических лиц - for other funds in national currency of legal entities
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным средствам в иностранной валюте юридических лиц - for other funds in foreign currency of legal entities
20.07.2006	3%	- edara görnüşindäki taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте -on term deposits of legal entities in national currency
	20%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
03.04.2009	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	15%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
17.02.2011	3%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	10%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	5%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	8%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency
11.02.2015	5%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в национальной валюте - on term deposits of legal entities in national currency
	12%	- edara görnüşli taraplardan milli puldaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в национальной валюте - for other deposits of legal entities in national currency
	6%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky möhletli serişdeleri boýunça - по срочным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - on fixed-term deposits of legal entities in foreign currency
	9%	- edara görnüşli taraplardan daşary ýurt pulundaky gaýry serişdeleri boýunça - по остальным депозитам юридических лиц в иностранной валюте - for other deposits of legal entities in foreign currency

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций
Prepared by the Credit Operations Department

Londonyň gymmat bahaly metallar bazarynyň assosiasiýasy (LBMA) tarapyndan irdenki söwdada bellenilen nyrhy boýunça 2024-nji ýylyň oktýabr aýyndaky gymmat bahaly metallaryň 1 (bir) unsiýasynyň türkmen manadyna bolan gatnaşyklarynyň sanawy

Перечень цен драгоценных металлов за 1 (одну) унцию по результатам утренних торгов Лондонской Ассоциации рынков драгоценных металлов (LBMA) по отношению к туркменскому манату, действительных в октябре 2024 года

List of prices of precious metals per 1 (one) ounce based on the results of morning trading of the London Bullion Market Association (LBMA) in relation to the Turkmen manat, valid in October 2024

manat /манат/ manat

	Altyn / Золото/ Gold	Kümüş / Серебро/ Silver	Platina / Платина/ Platinum	Palladiý / Палладий/ Palladium
01.10.2024	9 270,9750	109,7425	3 444,0000	3 500,0000
02.10.2024	9 292,8500	109,8650	3 482,5000	3 535,0000
03.10.2024	9 254,0000	110,2500	3 472,0000	3 489,5000
04.10.2024	9 301,2500	112,2100	3 514,0000	3 524,5000
07.10.2024	9 280,6000	111,5800	3 451,0000	3 573,5000
08.10.2024	9 238,4250	109,4800	3 377,5000	3 507,0000
09.10.2024	9 161,4250	107,3975	3 339,0000	3 566,5000
10.10.2024	9 160,3750	107,3450	3 349,5000	3 657,5000
11.10.2024	9 229,6750	109,1825	3 412,5000	3 755,5000
14.10.2024	9 306,5000	109,3750	3 451,0000	3 713,5000
15.10.2024	9 286,3750	109,0600	3 440,5000	3 570,0000
16.10.2024	9 377,9000	111,2825	3 486,0000	3 570,0000
17.10.2024	9 374,5750	111,3350	3 493,0000	3 587,5000
18.10.2024	9 490,6000	112,4375	3 535,0000	3 724,0000
21.10.2024	9 570,0500	119,0000	3 559,5000	3 773,0000
22.10.2024	9 567,4250	120,4875	3 577,0000	3 755,5000
23.10.2024	9 628,5000	120,7850	3 622,5000	3 752,0000
24.10.2024	9 590,0000	119,4725	3 629,5000	3 976,0000
25.10.2024	9 517,3750	116,0250	3 514,0000	3 948,0000
28.10.2024	9 556,4000	116,8475	3 563,0000	4 228,0000
29.10.2024	9 622,0250	119,5075	3 675,0000	4 312,0000
30.10.2024	9 743,8250	119,1050	3 629,5000	4 112,5000
31.10.2024	9 727,9000	117,5650	3 517,5000	3 972,5000

Görkezilen gatnaşyklar Türkmenistanyň Merkezi bankynyň olar boýunça gymmat bahaly metallary satyn almak ýa-da satmak borçnamalaryny göz öňüne tutmazdan bellenildi.

Цены установлены без обязательств Центрального банка Туркменистана покупать или продавать указанные драгоценные металлы по данным ценам

The prices are set without any obligation on the part of the Central Bank of Turkmenistan to buy or sell the specified precious metals at these prices.

Halkara amallar müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Международных операций
Prepared by the Department of International Operations

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda berlen karzlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по кредитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on credits in national currency of credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Sentýabr, 2024 Сентябрь 2024 September 2024								
Talap edilýänçä До востребования Until demanded								
1 aýa çenli до 1 м-ца / up to 1 month				12,0				
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1- 3 months				12,0				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3- 6 months	5,0			12,0				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	7,0	7,3	7,0	7,1				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than1 year	5,5	12,2	0,7	11,7	1,4			

Türkmenistanyň karz edaralarynda milli pulda çekilen goýumlaryň ortaça göterim derejeleri (%)

Средние процентные ставки по депозитам в национальной валюте кредитных учреждений Туркменистана (%)

Average interest rates on deposits in national currency of the credit institutions of Turkmenistan (%)

	Döwlet täjirçilik banklary Государственные коммерческие банки State commercial banks		Paýdarlar täjirçilik banklary Акционерные коммерческие банки Joint-stock commercial banks		Döwlet ösüş banky Государственный банк развития State Development Bank		Daşary ýurt maýasynyň gatnaşmagyndaky banklar Банки с участием иностранного капитала Banks with foreign capital participation	
	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal Entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals	Edara görnüşli taraplara Юрид. лицам Legal entites	Şahsy taraplara Физ. лицам Individuals
Sentýabr, 2024 Сентябрь 2024 September 2024								
Talap edilýänçä До востребования Demands deposits		2,67		2,00				
1 aýa çenli до 1 м-ца /up to 1 month								
1-3 aýa çenli 1-3 м-ца / 1- 3 months		8,95		4,00				
3-6 aýa çenli 3-6 м-ца / 3- 6 months	0,04	9,00		7,43				
6-12 aýa çenli 6-12 м-ца / 6-12 months	0,32	9,70	2,64	9,34				
1 ýyldan ýokary свыше 1 г. More than1 year		8,87		9,66				

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики

Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan milli pulda berlen karzlar we olaryň göterim derejeleri
Кредиты в национальной валюте, предоставленные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Credits in national currency provided by the credit institutions and interest rates on them

Показатели	2024-nji ýylyň sentýabr aýynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в сентябре 2024 г. Volume of issued credits and average interest rates in September 2024		2024-nji ýylyň ýanwar - sentýabr aýlarynda berlen karzlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем выданных кредитов и средние процентные ставки в январе - сентябре 2024 г. Volume of issued credits and average interest rates in January - September 2024	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manat)	Ortaça göterimi (%) Средний процент (%) Average percentage (%)
Jemi berildi **Выдано, всего / Issued, total**	**1 574,83**	**4,20**	**14 197,65**	**3,99**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	999,42	1,97	9 677,33	2,28
raýatlara физическим лицам / individuals	575,41	8,06	4 520,32	7,64
Jemi berlen karzlardan: **Из общей суммы кредитов:** **from the overall amount of credits:**				
Gysga möhletli, jemi **Краткосрочные, всего**	**215,06**	**2,20**	**4 210,59**	**2,67**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	213,99	2,17	4 059,81	2,45
raýatlara физическим лицам / individuals	1,07	7,15	150,78	8,47
Uzak möhletli, jemi **Долгосрочные, всего** **Long-term, total**	**1 359,77**	**4,51**	**9 987,07**	**4,55**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	785,43	1,92	5 617,52	2,16
raýatlara физическим лицам / individuals	574,34	8,06	4 369,55	7,61

Karz edaralary tarapyndan milli pulda çekilen goýumlar we olaryň göterim derejeleri
Депозиты в национальной валюте, привлеченные кредитными учреждениями и процентные ставки по ним
Deposits in national currency attracted by credit institutions and interest rates on them

Görkezijiler Показатели Indicators	2024-nji ýylyň sentýabr aýynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в сентябре 2024 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in September 2024		2024-nji ýylyň ýanwar - sentýabr aýlarynda çekilen goýumlaryň möçberi we ortaça göterim derejeleri Объем привлеченных депозитов и средние процентные ставки в январе - сентябре 2024 г. Volume of attracted deposits and average interest rates in January - September 2024	
	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)	Möçberi (mln manat) Сумма (млн манат) Amount (mln manats)	Ortaça göterimi (%) средний процент (%) average percentage (%)
Jemi çekilen: **Привлечено всего:** **Total attracted:**	**24 616,06**	**0,52**	**209 396,07**	**0,54**
Talap edilýänçä **До востребования** **Demand deposits**	**24 410,42**	**0,49**	**208 090,26**	**0,52**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	19 569,78		170 985,33	
raýatlara физическим лицам / individuals	4 840,65	2,49	37 104,93	2,89
Möhletli **Срочные / Term deposits**	**205,63**	**3,63**	**1 305,80**	**3,54**
edara görnüşli taraplara юридическим лицам / legal entities	149,45	1,42	888,39	0,78
raýatlara физическим лицам / individuals	56,18	9,53	417,41	9,42

Makroykdysady seljeriş we maliýe syýasaty müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Макроэкономического анализа и финансовой политики
Prepared by the Department of Macroeconomic Analysis and Financial Policy

Türkmenistanyň karz edaralarynyň jemlenen jebislendirilen balansy
Сводный консолидированный баланс кредитных учреждений Туркменистана
Consolidated balance sheet of the credit institutions of Turkmenistan

müň manat / тыс. манат / thousand manat

	01.11.2023	01.01.2024	01.11.2024	01.11.2024 ý. 01.11.2023 ý. %-de
IŞJEŇLER / АКТИВЫ/ ASSETS				
Kassa we oňa deňlenen serişdeler Касса и приравненные к ней средства / Cash and cash equivalents	614 403,68	561 123,52	705 362,73	*114,80*
Türkmenistanyň Merkezi bankyndaky aragatnaşyk we ätiýaçlyk hasaplaryndaky serişdeler Корреспондентские счета в Центральном банке Туркменистана и средства на резервных счетах Correspondent accounts with the Central Bank of Turkmenistan and the funds at reserve accounts	17 861 078,22	23 155 762,44	22 571 933,04	*126,37*
Karz edaralara, kärhanalara, guramalara we raýatlara goýberilen karzlar Кредиты, предоставленные кредитным учреждениям, предприятиям, организациям и гражданам Credits granted to credit institutions, enterprises, organizations and individuals	121 023 068,25	121 019 284,48	127 611 092,80	*105,44*
Esasy serişdeler we maýa goýumlary Основные средства и инвестиции / Fixed assets andinvestments	1 728 389,85	1 724 331,00	1 651 596,71	*95,56*
Gaýry işjeňler Прочие активы / Other assets	12 106 092,24	13 391 279,07	11 918 163,99	*98,45*
JEMI IŞJEŇLER / ВСЕГО АКТИВОВ / TOTAL ASSETS	**153 333 032,24**	**159 851 780,51**	**164 458 149,27**	***107,26***
IŞJEŇ DÄLLER / ПАССИВЫ / LIABILITIES				
Hususy serişdeler Собственные средства / Net worth	12 106 851,92	13 378 239,53	13 061 176,04	*107,88*
Karz alnan we çekilen serişdeler Привлеченные и заемные средства Attracted and borrowed funds	114 201 588,11	120 050 872,94	116 859 316,59	*102,33*
Karz çeşmeler boýunça şahamçalar bilen özara hasaplaşyklar Взаимные расчеты с филиалами по кредитным ресурсам Mutual settlements with branches under the credit resources	21 834 735,12	22 636 318,26	30 115 872,50	*137,93*
Gaýry işjeň däller Прочие пассивы / Other liabilities	5 189 857,08	3 786 349,77	4 421 784,14	*85,20*
JEMI IŞJEŇ DÄLLER / ВСЕГО ПАССИВОВ / TOTAL LIABILITIES	**153 333 032,24**	**159 851 780,51**	**164 458 149,27**	***107,26***

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/ Prepared by Banking Supervision Department

Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary barada maglumat

Информация об остатке задолжностей кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте предприятиям, организациям, населению

Informationon outstandingdebtunder the credits issued by the credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households

mln manat / млн манат / mln amanat

Görkezijiler Показатели Indicators	01.11.2023				01.01.2024				01.11.2024				
	Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	şol sanda / в том числе / including:			Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	şol sanda / в том числе / including:			Jemi karzlar Всего кредитов Total credits	01.11.2024 ý. 01.11.2023 ý. %-de in %	şol sanda / в том числе / including:		
		Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhleti geçen Просроченные Overdue credits		Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhleti geçen Просроченные Overdue credits			Gysga möhletli Краткосрочные Short-term	Uzak möhletli Долгосрочные Long-term	Möhleti geçen Просроченные Overdue credits
Türkmenistanyň karz edaralary tarapyndan kärhanalara, guramalara we ilata milli pulda berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные кредитными учреждениями Туркменистана в национальной валюте, предприятиям, организациям, населению The remainder of credits provided by credit institutions of Turkmenistan in national currency to enterprises, organizations, households	**87 306,2**	**5 123,7**	**82 096,9**	**85,6**	**89 102,2**	**5 287,6**	**82 490,2**	**1 324,4**	**90 645,9**	**103,8**	**9 867,7**	**76 990,4**	**3 787,7**
şol sanda / в том числе /including:													
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов выданные предприятиям и организациям государственной собственности The remainder of credits issued to state-owned enterprises and organizations	**53 939,0**	4 689,7	49 248,7	0,6	**55 008,0**	4 917,9	48 858,5	1 231,6	**52 313,1**	97,0	9 338,4	39 402,4	3 572,4
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalara we guramalara berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов предоставленные предприятиям и организациям негосударственной собственности The remainder of credits provided to enterprises and non-state owned organizations	**12 374,7**	379,7	11 974,1	20,9	**12 287,2**	307,5	11 951,9	27,8	**14 136,8**	114,2	444,8	13 585,9	106,1
Raýatlara we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçilere berlen karzlaryň galyndylary Остаток кредитов физическим лицам и предпринимателям без образования юридического лица The remainder of credits to individuals and entrepreneurs without the legal entity status	**20 992,5**	54,3	20 874,1	64,2	**21 807,0**	62,3	21 679,7	65,0	**24 195,9**	115,3	84,6	24 002,1	109,2

Karz amallary müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Кредитных операций/ Prepared by the Credit Operations Department

Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleriniň ösüş depgini
Темпы роста средств на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения
Rates of growth of balances on the settlement, current accounts and deposit accounts of the enterprises, organizations and the households

mln manat / млн манат/mln manat

Görkezijiler Показатели Indicators	01.11.2023			01.01.2024			01.11.2024			
	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные Term deposits	Jemi Всего Total	01.11.2024 ý. 01.11.2023 ý. %-de
Kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaşyk, gündelik we goýum hasaplaryndaky serişdeleri Средства на расчетных, текущих счетах и депозитах предприятий, организаций и населения в кредитных учреждениях Funds on thesettlement, currentaccountsanddeposit accounts of theenterprises, organizationsandhouseholds with thecreditinstitutions	**41 304,13**	**16 203,07**	**57 507,20**	**42 949,78**	**16 089,81**	**59 039,59**	**48 121,02**	**12 823,16**	**60 944,18**	*106,0*
şol sanda / в том числе/including:										
Döwlet eýeçiligine degişli kärhanalaryň we guramalaryň hasaplaryndaky serişdeler Средства предприятий и организаций государственной собственности Funds of state-owned enterprises and organizations	27 627,25	14 870,51	**42 497,76**	27 667,52	14 591,34	**42 258,85**	32 218,31	11 633,77	**43 852,08**	*103,2*
Döwlet eýeçiligine degişli bolmadyk kärhanalaryň, guramalaryň we ilatyň hasaplaryndaky serişdeler Средства предприятий, организаций негосударственной собственности и населения Funds ofenterprises, organizations non-stateproperty, of the households	13 676,88	1 332,57	**15 009,45**	15 282,26	1 498,48	**16 780,74**	15 902,71	1 189,39	**17 092,10**	*113,9*
şol sanda: raýatlaryň we edara görnüşindäki tarapy döretmeýän telekeçileriň hasaplaryndaky serişdeler в том числе: Средства физических лиц и предпринимателей без образования юридического лица Funds of individuals and entrepreneurs without the legal entity status	3 975,43	601,09	**4 576,53**	4 814,42	621,53	**5 435,94**	5 106,04	681,90	**5 787,94**	*126,5*

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора/Prepared vy banking Supervision Department

Raýatlaryň Türkmenistanyň karz edaralaryndaky goýumlary
Вклады населения в кредитных учреждениях Туркменистана
Household depositswith the credit institutions of Turkmenistan

mln manat / млн манат/mln manat

Görkezijiler Показатели	01.11.2023			01.01.2024			01.11.2024					
	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted todeposits in total, inc.	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные / Term deposits	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted todeposits in total, inc.	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	Möhletli Срочные / Term deposits	Goýumlara çekilen serişdeleriň jemi, şol sanda Всего привлеченных средств во вкладах, в т.ч. Funds attracted todeposits in total, inc.	01.11.2024 ý. - 01.11.2023 ý. %-de	Talap edilýänçä До востребования Demand deposits	01.11.2024 ý. - 01.11.2023 ý. %-de	Möhletli Срочные / Term deposits	01.11.2024 ý. - 01.11.2023 ý. %-de
Döwlet täjirçilik banklarynda В государственных коммерческих банках In state-commercial banks	**1 902,3**	1 577,8	324,6	**2 245,1**	1 922,0	323,1	**2 490,2**	130,9	2 142,7	135,8	347,4	107,0
Paýdarlar täjirçilik banklarynda В акционерно-коммерческих банках In joint-stock commercial banks	**1 157,0**	893,4	263,7	**1 323,7**	1038,1	285,6	**1 541,5**	133,2	1214,3	135,9	327,2	124,1
Daşary ýurt banklarynyň şahamçalarynda В филиалах иностранных банков In branches of foreign banks	**0,38**	0,38		**0,49**	0,49		**0,32**	85,3	0,32	85,3		
Jemi / Итого / Total	**3 059,7**	**2 471,5**	**588,3**	**3 569,3**	**2 960,6**	**608,7**	**4 032,0**	**131,8**	**3 357,4**	**135,8**	**674,6**	**114,7**

Bank gözegçiligi müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Банковского надзора / Prepared by the Banking Supervision Department

2024-nji ýylyň 1-nji noýabr ýagdaýyna Türkmenistanyň bank kart ulgamynda hasaba alnan terminallar, bankomatlar hem-de bank kartlary boýunça maglumat

Сведения о зарегистрированных в банковской карточной системе Туркменистана терминалах, банкоматах и банковских картах по состоянию на 1 ноября 2024 года

Information on the POS, ATMs and bank cards registered in the bank card system of Turkmenistanas of November 1, 2024

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкомат / ATM	Terminallar Терминал /Terminal	Ahal welaýaty Ахалский велаят Ahal velayat			Aşgabat Ашхабад Ashgabat			Arkadag Аркадаг Arkadag			Balkan welaýaty Балканский велаят Balkan velayat			Daşoguz welaýaty Дашогузский велаят Dashoguz velayat			Lebap welaýaty Лебапский велаят Lebap velayat			Mary welaýaty Марыйский велаят Mary velayat		
				Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы/ ATM	Terminallar Терминалы Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы Terminal	Bank kartlary Банковские карты Bank cards	Bankomatlar Банкоматы / ATM	Terminallar Терминалы Terminal
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	**1**	**4**	**1**		1		1	1	1					1									1	
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк State Bank for Foreign EconomicAffairs of Turkmenistan	**496 659**	**52**	**1 267**			56	454 313	34	827				42 346	18	331			25			13			15
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» SCBT «Dayhanbank»	**2 074 190**	**1 022**	**8 125**	320 229	180	1 017	35 534	19	391	1 220	2	6	132 320	89	1113	512 425	194	1 719	452 004	263	2 214	620 458	275	1 665
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Turkmenistan»	**1 132 497**	**441**	**7 656**	81 233	41	776	520 692	204	3 173	7 921	5	65	167 370	64	1112	85 046	26	560	124 067	49	1 084	146 168	52	886
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	**763 757**	**147**	**6 955**	95 604	11	784	255 389	70	2 201	2 059	2	38	43 160	5	688	55 097	9	983	204 512	24	1 137	107 936	26	1 124
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» JSCBT «Turkmenbashi»	**656 780**	**355**	**5 886**	10 316	7	124	228 706	91	1312				142 543	81	908	47 344	35	874	129 722	75	1 344	98 149	66	1 324
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» / JSCBT «Senagat»	**492 738**	**90**	**4 320**	24 727	6	138	242 712	15	1 837	1 306	1	7	88 179	17	868	34 339	12	634	41 288	19	316	60 187	20	520
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	**191 160**	**20**	**4 098**				113 853	12	2 128				12 930	2	410	14 565	2	453	21 251	2	468	28 561	2	639
Türkmen-Türk PTB Туркмено-Турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	**132 268**	**7**	**2 027**				123 224	3	1 400				201		4	1 268	1	88	3 813	2	273	3 762	1	262
Jemi / Итого / Total	**5 940 050**	**2 138**	**40 335**	**532 109**	**246**	**2 895**	**1 974 424**	**449**	**13 270**	**12 506**	**10**	**116**	**629 049**	**277**	**5 434**	**750 084**	**279**	**5 336**	**976 657**	**434**	**6 849**	**1 065 221**	**443**	**6 435**

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş müdirliginde taýýarlanyldy

Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ /Preparedby the IT Department

01.01.2024 - 01.11.2024 seneleri aralygynda bank kartlary boýunça nagt we nagt däl pul dolanyşygy
Наличный и безналичный денежный оборот по банковским картам на период с 01.01.2024 по 01.11.2024 года
Cash and non-cash money turnover as per bank cards over the period from 01.01.2024 to 01.11.2024

Karz edaralaryň ady Наименование кредитных учреждений Name of credit institutions	Jemi / Итого/Total								
	Amallaryň sany Количество операций Number of operations	Nagt almak (manat) / Снятие наличных (манат) Cash withdrawal (manat)		Nagt däl hasaplaşyk (manat) / Безналичный расчет (манат) / Cashless payment (manat)					
		Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	Bankomat üsti bilen Через банкомат Via ATM	Terminal üsti bilen Через терминал Via POS terminal	«Internet-bank» ulgamy arkaly Через систему «Интернет-банк» Via «Internet-banking»	«Mobil-bank» ulgamy arkaly Через систему «Мобильный-банк» Via «Mobil-banking»	«Elektron-söwda» ulgamlary arkaly Через системы «Электронной коммерции» Via «Electronic Commerce»	«Halkbank terminal» ulgamy arkaly Через систему «Халкбанк терминал» Via «Halkbank terminal»
Türkmenistanyň Merkezi banky Центральный банк Туркменистана Central Bank of Turkmenistan	53 199	19 201 935	5 993 818	1 973 555					
TD Daşary ykdysady iş banky Туркменвнешэкономбанк State Bank for Foreign Economic Affairs of Turkmenistan	2 026 520	418 556 745			562 463 098			9 937 214	
Türkmenistanyň «Daýhanbank» DTB ГКБТ «Дайханбанк» / SCBT «Dayhanbank»	23 083 924	7 617 957 035	76 739 375	191 482 419	3 810 457 059	392 577	6 390 960	38 598 662	144 272 273
Türkmenistanyň «Türkmenistan» DTB ГКБТ «Туркменистан» SCBT «Turkmenistan»	18 513 176	5 386 489 390	77 435 460	64 630 867	2 149 925 374	1 240 400	3 287 728	436 898	14 809 766
Türkmenistanyň «Türkmenbaşy» PTB АКБТ «Туркменбаши» JSCBT «Turkmenbashi»	13 835 770	2 572 636 260	822 036	44 554 127	2 051 836 892	35 230	906 802	10 177	2 009 012
Türkmenistanyň «Halkbank» PTB АКБТ «Халкбанк» / JSCBT «Halkbank»	28 941 366	2 442 183 270	24 519 506	67 751 899	2 000 192 190	32 776	871 112	1 113 578 964	14 400 896
Türkmenistanyň «Senagat» PTB АКБТ «Сенагат» / JSCBT «Senagat»	4 973 901	1 008 784 695	5 195 170	32 109 248	1 290 398 236	391 082	3 023 055	59 266 459	
«Rysgal» PTB АКБ «Рысгал» / JSCB «Rysgal»	6 155 747	424 966 890	2 941 938	3 700 000	1 939 337 174		273 452	49 384 741	
Türkmen-Türk PTB Туркмено-турецкий АКБ Turkmen-Turk JSCB	2 078 516	58 856 920	2 246 929	272 517	731 442 172	285	131 427	796 254	
Jemi / Итого / Total	**99 662 119**	**19 949 633 140**	**195 894 230**	**406 474 632**	**14 536 052 196**	**2 092 349**	**14 884 535**	**1 272 009 368**	**175 491 947**

Bank işlerini awtomatizasiýalaşdyryş müdirliginde taýýarlanyldy
Подготовлено департаментом Автоматизации банковских работ/ Prepared by the IT Department